DE

"ORATIONIS OBLIQUÆ"

USU THUCYDIDIO.

COMMENTATIO ACADEMICA.

SCRIPSIT

D:R EMIL KULLANDER.

UPSALIÆ MDCCCLXXIX.
TYPIS DESCRIPSIT ESAIAS EDQUIST.

DE

"ORATIONIS OBLIQUÆ

USU THUCYDIDIO.

COMMENTATIO ACADEMICA.

SCRIPSIT

D:R EMIL KULLANDER.

UPSALIÆ MDCCCLXXIX.
TYPIS DESCRIPSIT ESAIAS EDQUIST.

DE
"ORATIONIS OBLIQUÆ"
USU THUCYDIDIO.

43?

COMMENTATIO ACADEMICA.

SCRIPSIT

D:R EMIL KULLANDER.

UPSALLÆ MDCCCLXXIX.
TYPIS DESCRIPSIT ESAIAS EDQUIST.

Ad quod propositum in hoc opusculo conscribendo animum converterim, infra (p. 13) accuratius ostendam; jam autem hic animadversum volo, me, omissis iis rebus, quæ communia præcepta sequerentur, i. e. quæ apud Thucydidem nullum alium quam apud plerosque aliorum orationis solutæ scriptorum visum præberent, tantum ea, quæ, si non prorsus ad solum Thucydidem pertinerent, at tamen satis insolitam exhiberent speciem, ut intentiore studio digna essent, collegisse; quæ quorum sint generum singulis locis apparebit; ubi etiam, quæ adjumenta mihi ad mánum fuerint, commemorabitur. — *Paragraphos* ex editione *Classenii* laudavi; præter quam sæpissime editiones *Kruegeri* et *Boehmii* consului, nonnumquam *Popponis;* quorum nominum plerumque decurtatas formas: Cl. Kr. Boehm. Pp. usurpavi. — Præmisi autem tractationi usus Thucydidii Prolegomena quædam, ubi, partim aliis nisus, partim meam ipsius ingressus viam, notionem et originem orationis obliquæ, quam maxime potui, explicare conatus sum.

Quæ est notio orationis obliquæ?

Quum varias formas alicujus rei aut quæstionis spectare et examinare volumus, non aptius videtur incipi posse quam, quid sit ista res, de qua agatur, quam maxime certis et illustribus notis definiendo. Qua norma usus, quum jam mihi sit in animo insignes quasdam formas orationis obliquæ Thucydidiæ sub aspectum vocare, non alienum puto esse primum, quid significet hæc locutio »or. obl.», investigare, eoque magis quod in nullis libris de rebus grammaticis conscriptis, quos quidem ego inspexerim, absolutam hujus rei expositionem reperi. Præmonendum tamen est, me hic tantum græcam orationem obliquam attingere, omissis iis ab hac abhorrentibus formis, quæ in aliis linguis, ab indogermanica stirpe ortis, occurrunt.

Inter eos igitur rerum grammaticarum scriptores, quorum opera mihi præsto fuerunt, neminem, qui hanc rem copiosius, quam Kuehnerus [1]), tractaret, inveni. Qui tamen, mea sententia, neque perfecte et sparsim non recte eam exposuit. Atque omnino in hac re describenda grammatici videntur non expressis verbis usi esse. Vereor quidem, ne hic nimis subtilis videar; excuset me studium diligentiæ. Incipit Kuehnerus sic: »Die Worte oder Gedanken einer Person — können entweder unverändert in derselben Form, in welcher sie von uns oder von einem Anderen ausgesagt worden sind, wiedergegeben werden. . .» Deficit hic post »ausgesagt» verbum »gedacht»; quæ animadversio, quamvis exigui videatur momenti, non tamen indigna erat, quæ fieret, quoniam etiam ad ea, quæ tantum sensa, non pronuntiata, sint, nomen »or. obl.» pertinet. — In libello quodam, qui sagacissime ab O. Behaghel [2]) conscriptus, qui perlegatur, dignissimus est, hanc definitionem inveni [3]): »(ich verstehe darunter) jede Mittheilung der Worte oder

[1]) Ausf. Gramm. der Gr. Spr., ed. 2., II, 2, § 592 sqq.

[2]) Die Zeitfolge der abhängigen Rede im Deutschen von Dr. Otto Behaghel. Paderborn, 1878. [3]) p. 4.

Gedanken eines Anderen (adde: oder der unsrigen), soweit sie nicht in derselben Form berichtet werden, wie dieser (adde: oder wir selbst) sie ausgesprochen hat oder aussprechen würde». Probe; nam verba »aussprechen würde» ad ipsa illa cogitata, non dicta, spectant.

Quærentibus igitur nobis, quam late hæc notio »or. obl.» pateat, duæ præcipue occurrunt definitiones, altera amplioribus, altera arctioribus terminis circumscripta. Priore, ut modo vidimus, Behaghelius utitur. (Item Madvigius [1]), linguam latinam tractans: »Bisweilen wird der Name or. obl. von jeder grammatischen Bezeichnung eines fremden Gedankens gebraucht.») Posteriorem adhibet Kuehnerus: »sie (die Worte und Gedanken) werden auf die Vorstellung des Referirenden (Erzählenden) bezogen und von einem im Hauptsatze stehenden Verb des Wahrnehmung oder Mittheilung (Verbum sentiendi oder declarandi) abhängig gemacht;» quæ quidem species sæpissime illo nomine afficitur. [Similiter Madv. ibid. »Dieser Gebrauch des Accusativs mit dem Infinitiv heisst (besonders) or. obl., in welcher der Redende (der Schriftsteller) nicht seine eigenen, sondern Anderer Aeusserungen und Gedanken anführt, im Gegensatz zur oratio directa.»] (Nonnumquam tantum continuata per multa enuntiata alicujus oratio aut cogitatio hoc nomen accipit, quo arctissimis terminis circumdatur.) De notione, tam multifariis obnoxia explicationibus, si præcepta dare volumus, sive latius, sive angustius eam comprehendimus, at certe constituendum est, quibus quoque quis tempore eam terminis inclusam velit; quod tamen sæpe omittitur.

Sed ad Kuehnerum redeamus. § 593, præscripto titulo »Form *der Hauptsätze* in der obliquen Rede», docet: »Die Hauptsätze der direkten Rede werden in der obliquen Rede, wenn sie Aussagesätze sind — — durch Accusativ mit dem Inf. oder durch ὅτι und ὡς mit dem Optativ nach einem hist. Zeitform ausgedrückt — —; oder wenn sie Heischesätze sind, d. h. Befehle, Mahnungen — — ausdrücken, durch den Inf. oder Acc. c. Inf.» Hic prorsus nullam fecit mentionem interrogationum obliquarum; quæ tamen quin pari jure huc referantur, quis dubitet? Quamquam ipse K. § 594 sub titulo »Modale Form *der Nebensätze* mit Berücksichtigung der modalen Form der Hauptsätze in der obliquen Rede» ad multa alia exempla, ad hanc rem illustrandam apta,

[1]) Latein. Sprachl., ed. 3, p. 374, Anm. 1.

hæc duo genera adjungit (p. 1052): 1) Fragesätze: (præter alia exempla similia) affert Herod. 3, 64 *εἴρετο ὁ Καμβύσης, ὅ τι τῇ πόλει οὔνομα εἴη* (or. r.: *τί οὔνομά ἐστι;*); 2) Deliberativsätze: (inter alia similia) Thuc. 1, 25, 1 *τὸν θεὸν ἐπήροντο, εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν* (or. r. *ἆρα παραδῶμεν* —;). Nonne hæ parenthesi inclusæ sententiæ per se sunt positæ, a nullo alio verbo pendentes? Ita vero enuntiata, ab *εἰ, πότερον*, pronominibus et adverbiis interrogativis, similibus incipientia, æquo jure atque ea, quæ ab *ὅτι* et *ὡς* incipiunt, ad eas sententias referuntur, quæ in or. r. principales (Hauptsätze) erant.

Quoniam quantum varientur definitiones orationis obliquæ vidimus, quid re vera sit, perscrutandum est. Quod quidem ad enucleandum, inde ab origine hujus structuræ repetere necesse est. Quod autem ad tempus attinet, quo orta sit, nihil de eo absolute afferri potest. Scimus tantum, eam in lingua græca et latina (et deinde in plerisque ceterarum ejusdem stirpis) perfectam inveniri; in lingua Sanscritica autem vix prima vestigia reperiuntur [1]). Utrum autem or. obl. in singulis linguis exstiterit an priusquam inter se disjungebantur (in »der europäischen Periode» [2]) non facile est dijudicare; prius ponit Beh. — Sed ad nostrum. Si exquisiverimus, quæ formæ orationis »rectæ» in linguis Sanskrit et Zend pæne ubique adhibeantur, quas græca lingua in or. obl. vertat, optime, quæ regio notioni »or. obl.» danda sit, apparebit. Quod ne »circulo» dixisse videar, quæ »notæ characteristicæ» huic structuræ adhæreant, inspiciamus. Sunt commutationes quidem personæ et modi (*»Personen- und Modusverschiebung»*) [3]), quæ quid significent, non opus est explicare. Ergo, ubicumque hæ commutationes aut altera earum exstat, jure, credo, or. obl. nominatur. Lingua sanscritica tantum or. r. adhibet; sed ut id, quod ex alicujus (alius aut ipsius) mente pronuntiatur, »relatum» esse appareat, vox *iti* (aut *so*), ut »signum declarativum» (»Zeichen der Anführung», sæpissime additur. De qua voce cf. Delbr. [4]), qui e lexico sanscritico a Böhtlingk—Roth conscripto hæc mutuatur: »Das Wörtchen *iti* wird gebraucht bei Anführungen aller

---

[1]) Cf. Syntaktische Forschungen von B. Delbrück und E. Windisch. — Erster Band. Der Gebrauch des Conjunctivs und Optativs im Sanskrit und Griechischen von B. Delbrück. Halle 1871. Pag. 79 sqq.

[2]) Cf. Behagh. p. 13 sqq.

[3]) Delbr. p. 79.

[4]) p. 81.

Art, um das Gesprochene, Gedachte, Gewusste, Beabsichtigte als Jemandes verba ipsissima, die er wirklich gesprochen oder unter den gegebenen Verhältnissen hat sprechen können, kenntlich zu machen.» Inter exempla hoc affert: yád ná marâ íti mányase — — —, wenn du denkst: »ich werde nicht sterben» — —; quod græce refictum proprie redderet: *εἰ νομίζεις· »οὐ θανοῦμαι»*, pro quo dicitur: *εἰ νομίζεις (σε) οὐ θανεῖσθαι*). Hic igitur inf. pro ind. et secunda persona pro prima. (Lat.: si credis, te non moriturum esse.)

Jam vero quæ communia præcepta sint or. r., quæ vulgo vocatur, i. e. sententias declarativas et interrog., in obliquam mutandi, hic, ut notissimum, supervacaneum est commemorare. Animadvertenda autem hæc: si dico: *νομίζει θεὸν εἶναι*, hoc æquo jure ad or. obl. refertur atque: *ἐνόμιζε θεὸν εἶναι·* (utrumque ex.: »*θεός ἐστι*».) Quem admodum autem res se habet, si verbum finitum usurpatur? *ἔλεγεν ὅτι πλούσιος εἴη* (*αὐτός*) ad or. obl. pertinere, omnes concedunt; nam et modi et personæ mutatio. Sed *λέγει ὅτι πλούσιός ἐστι* (*αὐτός*)? Sunt, qui hic or. obl. non accipiant, quoniam *modus* or. r. retinetur. Nos tamen, qui normam Delbrückii sequimur, i. e. orationem obliquam existimamus oriri, ut primum aut personæ *et* modi commutatio aut tantum personæ aut tantum modi exstet, latius eam accipimus. Exempla afferam: A) a) *λέγει ὅτι πλούσιός ἐστι* (*αὐτός*). Hic tantum personæ mutatio, tertia pro prima; or. r.: (*λέγει·*) »*πλ. εἰμι*». b) *λέγει* (*de* te) *ὅτι πλ. εἶ* ab or. r. »*πλ. ἐστι*»; ergo secunda pro tertia. c) *λέγει* (*de* me), *ὅτι πλ. εἰμι* ab. or. r. »*πλ. ἐστι*»; ergo prima pro tertia. d) *λέγει, ὅτι θεός ἐστι,* ubi neque personæ neque modi mutatio, sed pæne or. r. præfixa particula *ὅτι*, quæ quasi signum declarativum (*ὅτι* »—») posita est. [Item, si non *de* te sed *ad* te: *λέγει* (solet ad te dicere), *ὅτι πλ. εἶ* ab or. r. »*πλ. εἶ*»]. B) a) *λέγεις ὅτι εἰμί* (prima pro secunda, si *ad* me; pro tertia, si *de* me). b) *λέγεις ὅτι εἶ* (secunda pro prima). c) *λέγεις ὅτι ἐστί* (tertia pro secunda, si *ad* eum; si *de* eo = or. r.). C) a) *λέγω ὅτι εἰμί* = or. r. b) *λέγω ὅτι εἶ* (= or. r. si *ad* te; si *de* te, secunda pro tertia). c) *λέγω ὅτι ἐστί* (= or. r., si *de* eo; si *ad* eum, tertia pro secunda). Item in plurali *λέγομεν* etc. Quæ harum formarum personæ mutationem exhibent, eas ad or. obl. refero; in omnibus modus retinebatur. Eæ autem, ubi neque persona neque modus mutatur, ut in *λέγει ὅτι θεός ἐστι*, num ad or. obl. referri debeant, dijudicare non possum. Debent, credo, ex

similitudine usus particularum ὅτι, ὡς, εἰ, aliarum, quæ, enuntiatum pendens cum verbo regente conjungunt.

Post tempus historicum: 1) ἔλεγεν ὅτι πλούσιος εἴη (αὐτός), ubi et personæ et modi mutatio. 2) ἔλεγεν ὅτι πλ. ἐστι (»objective»); tantum personæ mutatio. 3) ἔλεγον, ὅτι πλ. εἴην· tantum modi mutatio.

In infinitivo: 1) φημί (ἐμὲ) εἶναι· tantum modi mutatio. 2) φῄς (σε) εἶναι· et personæ et modi mutatio; or. r. (φῄς·) »ἐγώ εἰμι». — In participio: οἶδά σε πλούσιον ὄντα· tantum modi mutatio. ἤκουσας ἐμὲ πλ. ὄντα· et personæ et modi mutatio; or. r.: (ἤκουσας·) »πλ. ἐστι».

Considerantibus jam nobis, a quibus verbis or. obl. pendeat, plerumque verba declarandi et sentiendi nominantur. Sit sane ita, modo ad verba declarandi etiam verba jubendi, vetandi, quærendi, similia referantur et ad verba sentiendi etiam verba exspectandi, sperandi etc. Sed verba timendi? Quid aliud notant nisi opinionem vel exspectationem timoris plenam? ἐλπίζει (fere = βούλεται) πλούσιος ἂν γενέσθαι. φοβεῖται μὴ ἐνδεὴς γένηται (fere = οὐ βούλεται). Ipsa igitur significatio hujusmodi verborum (timendi) suspicationem movere debet, orationem obliquam hic non minus quam post alia verba sentiendi locum habere. Accedunt autem ipsæ illæ notæ, personæ et modi mutatio, qua alia or. obl. indicatur: φοβεῖται μὴ — γένηται enim ortum est ex (φοβ.·) »μὴ — γένωμαι»[1]). Atque quum in hoc exemplo tantum personæ mutatio exstet, in ἐφοβεῖτο μὴ γένοιτο etiam modus mutatus est; jure igitur hujusmodi sententiæ ad or. obl. referuntur. Et si illam normam retinemus, multa exsistere genera orationis obliquæ, in promptu est. Præmoneo quod Delbrückius[2]) disserit: »Als Grundlage aller Untersuchungen über Satzlehre darf man wie einen rocher

---

[1]) Non possum non hic præclaram hujus structuræ explicationem, quam præbet Delbr. p. 23, afferre: »In δείδω μὴ θήρεσσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γένωμαι, ε 473, sind wir geneigt, den Satz mit μή als einen Objectssatz zu betrachten. Die ursprüngliche griechische Auffassung aber ist folgende: Beide Sätze sind selbständig, der mit μή wehrt einen Gedanken von dem Subject ab, der andere, welche vor ihr tritt, zeigt, aus welcher Gemüthsstimmung die Abwehr entspringt. Wir müssen also so übersetzen: »ich fürchte mich». »Dass ich nur nicht den Thieren zur Beute werde! Hæc mihi consideranti vulgaris explicatio particulæ μή = ἵνα μή, qua hujusmodi sententiæ ad finales pertinerent, nullo modo veri similis videtur, multoque minus ea, quam Kuehnerus proponit (§ 589): μή = »ob nicht», Fragwort.

[2]) p. 12.

de bronze die Behauptung hinstellen, dass der einfache Satz älter sei als der zusammengesetzte. Es hat also eine Periode der indogermanischen Sprache gegeben, in welcher sie nur einfache, unabhängige Sätze kannte. Alle Ueber-, Unter- und Nebenordnung im Satzgefüge ist aus dem älteren Zustand der einfachen Parataxis entstanden». Quo considerato, nihil, quod admirationem moveat, exempla orationis obliquæ habent, quæ Delbr.[1]) affert (omnia ex Homeri carminibus sumpta):

ἅζετο γάρ, μὴ Νυκτὶ θοῇ ἀποθύμια ἔρδοι Ξ 261; hic or. obl. in sententia finali; or. r.: »*μὴ — ἔρδω*«[2]).

In sententia relativa:

πρόσθε δὲ οἱ δόρυ τ' ἔσχε καὶ ἀσπίδα πάντος' ἐίσην,
τὸν κτάμεναι μεμαὼς ὅς τις τοῦ γ' ἀντίος ἔλθοι P 8.

Or. r.: »*ὅστις ἐμοῦ γ' ἀντίος ἔλθῃ*«.

Sententiæ, conjunctionibus introductæ:

ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην
οὐρανὸν ἐς πολύχαλκον, ἵν' ἀθανάτοισι φαείνοι γ 2,

quem locum Delbrückius[3]) inter eos referendum esse putat, »bei denen zur Zeit, als der Satz noch conjunctivisch war, eine Verschiebung von der ersten zur dritten Person eingetreten war, also diejenige, wo das Subject des Hauptsatzes im Nebensatze wiederkehrt»; i. e. primum: »*ἵνα φαείνω*«; deinde: *ἵνα φαείνῃ*; denique: *ἵνα φαείνοι*. (Explanatur hoc[4]) »Die Personenverschiebung hat sich im Allgemeinen als der ältere Vorgang erwiesen, doch lässt sich natürlich im einzelnen Falle nicht immer ermitteln, ob nicht vielleicht die beiden Vorgänge zu gleicher Zeit eingetreten sind»). Multa similia exempla laudat Delbr., ad quem delego.

Restat jam quæstio:

Quomodo orta est or. obl.?

I. e. 1) Quemadmodum personæ mutatio intelligenda est? 2) Quemadmodum transitus ab indicativo et conjunctivo ad optativum et ab indicativo ad infinitivum et participium explicandus est? Atque ut primum mutationem personæ attingamus, hanc rem mihi videtur Behaghelius felicissime explanasse. Ab usu quodam loquendi, qui pæne medium locum inter orationem rectam et obliquam tenere dici potest, proficiscitur, quem »berichtende Form» appellat. Argumenta, quæ ex aliis linguis frequentia sumit[5])

---

[1]) p. 248 sqq. [2]) Cf. Delbr. p. 22 sq.
[3]) p. 250. [4]) p. 248. [5]) p. 7 sqq.

omitto; in græca autem lingua sententia εἶπεν ὅτι πλούσιος ἦν non aliter explicari potest quam ponendo sic: εἶπεν, — ἦν, i. e. ἦν ex mente ejus, qui nunc narrat, pronuntiatur, non ex illius, qui εἶπεν. Quod ad hanc ipsam formulam attinet, idem fere a grammaticis quoque conceditur. Sed λέγει ὅτι ἐστί? Eandem normam etiam hic ponit Behagh.[1]); et maxime sane credibile est. In multis aliis linguis idem occurrit, velut in suethica: han är sjuk, säger han, — han var säker, trodde han etc. Ergo: πλούσιός ἐστι, (id) λέγει, i. e. *et* πλ. ἐστι *et* λέγει ab alio *narratur*[2]). Sed εἶπεν ὅτι πλ. εἴη, qua formula etiam ad modi mutationem transiimus? In hac re describenda B:o non prorsus assentiri possum. Disputat enim[3]): »es erklärt sich ἐρώτησεν τί εἴη ganz gut aus: ἐρώτησεν· »τὶ (ἄν) εἴη» = er fragte: etwas ist wohl.» — Deinde: »Es kommt λέγει ὅτι ἄν εἴη so gut vor als εἶπεν ὅτι εἴη. In dem einen Fall liegt so gut oder so wenig wie in dem anderen Modusverschiebung vor und es geht beidemal der Optativ auf die ursprüngliche Geltung in der directen Rede zurück». Quin λέγει ὅτι ἄν εἴη (οὕτως) exstiterit ex λέγει· »εἴη ἄν». nemo dubitat; ita vero de modi mutatione mentio fieri non potest. Quomodo autem εἶπεν ὅτι εἴη ad or. r. revocari potest? Omitto, quod fuit tempus, quum hæc formula, ante usum particulæ ἄν, prorsus eandem ac postea εἶπεν ὅτι ἄν εἴη significationem, i. e. potentialem haberet; quin tum εἶπεν ὅτι εἴη (αὐτός) ex εἶπεν· »εἴην» ortum fuerit, non dubitandum est. Sed or. r. (εἶπεν·) »εἰμί» qua via ad εἶπεν ὅτι εἴη progreditur? In memoriam revoco præceptum, quod a Delbrückio sumptum supra laudavi: omnes compositæ sententiæ initio simplices erant; ergo εἶπεν, — εἴη. Sed quum is, qui εἶπεν, dixerit »εἰμί», ex hac forma εἴη nullo modo erui potest. Behagh. animadvertit[4]): »Es kann nun kaum zweifelhaft sein, dass dieser Optativ der obliquen Rede aus

[1]) p. 13 sqq.

[2]) Qua vice fungatur particula ὅτι, nondum dilucide demonstratum est Proprie eam esse acc. neutr. pronominis relativi, sanscritico *yad* respondentem, inter recentiores viros doctos consensum est. (Cf. Delbr. p. 54 sqq.; Behagh., qui ad multos alios delegat, p. 15, 35, 36. Kuehn. § 550 Anm. 1.) Sive autem »deicticam» sive »anaphoricam» significationem habet (v. Delbr. p. 31), id hodie pro certo affirmandum est, duas per se positas (*selbstständige)* sententias ea conjungi. Cf. Behagh. p. 35 ann., ubi multa exempla latina collocationis *nudæ* affert (a Petronio sumpta): spero —, — sibi imponet; spero, sic moriar —; alia.

[3]) p. 32 sq. [4]) p. 21.

seiner absoluten Geltung, im unabhängigen Satz, zu erklären ist». Et ibid. infra: »Es fragt sich noch, ob man den Optativ der abhängigen Rede direct aus der echten unabhängigen Rede herzuleiten hat, oder etwa aus der berichtenden Form. Es liegt kein Grund vor, letztere Möglichkeit zu leugnen — —.» Ergo, si dicimus: *εἶπεν ὅτι βούλοιτο,* hæc formula ex illa »berichtende Form» deducenda est. Sed quænam est »die ber. F.», cui or. obl. *βούλοιτο* respondeat? B. in hac re non dilucide loquitur. Disserit enim[1]: »neben *εἶπεν ὅτι βούλοιτο* heisst es referirend *ἐβούλετο.* — — Mit dem berichtenden *ἐβούλετο* kann sich aber kein *ἄν* verbinden, also auch nicht von hier aus in die indirecte Rede (*βούλοιτο*) übertragen werden.» Ibid. supra: »in *εἶπεν ὅτι εἴη* — geht der Optativ auf die ursprüngliche Geltung in der directen Rede zurück.» Quid intelligat, percipere non possum. Mihi quidem persuasum est, formam *ὅτι εἴη* »aus seiner Geltung im unabhängigen Satz» eruendam esse, *non* tamen ex »vera *or. r.*» neque ex »forma narrante», si hæc ponitur *ἦν.* Quid mihi velim, exponam: eligamus verbum *βούλομαι:*

	or. r.	forma narrans	or. obl.
1)	*λέγει· »βούλομαι».*	— *βούλεται, λέγει.*	— *λέγει ὅτι βούλεται.*
	(In »die ber. Form» verba transpono ex analogia nostræ linguæ »han vill, säger han».)		
2)	*λέγει· »βουλοίμην ἄν».*	— *βούλοιτο ἄν, λέγει.*	— *λέγει ὅτι βούλοιτο ἄν.*
3)	*εἶπεν· »βουλοίμην ἄν».*	— *βούλοιτο ἄν, εἶπεν.*	— *ε. ὅτι βούλ. ἄν.*
4)	(objective) *εἶπεν· »βούλομαι».*	— *βούλεται, εἶπεν.*	— *ε. ὅτι βούλεται.*
5)	*εἶπεν· »βούλομαι».*	— *ἐβούλετο, εἶπεν.*	— *ε. ὅτι ἐβούλετο.*

Ita »die ber. F.» eadem videtur esse atque or. obl.; nam is, qui nunc narrat (referirt), suo ore transformat, quod ille *εἶπεν,* ut pæne ex narrantis animo cogitatum esse videatur: i. e. narrat: »iste vult, id dicit. Iste voluit, id dixit. Iste velit aut vellet, id dicit aut dixit.»

Nondum tamen formam, quam maxime quærimus, habemus: *εἶπεν ὅτι βούλοιτο.* Ad hanc deducendam, si eodem modo atque supra progredimur, ponere necesse est:

---

[1]) p. 33.

εἶπεν· »*βουλοίμην*». — *βούλοιτο, εἶπεν.* — *εἶπεν ὅτι βούλοιτο.* Sed or. r. non erat *βουλοίμην,* sed *βούλομαι,* et *βουλοίμην* significare necesse esset: «ich möchte wollen». Ergo »die ber. F.» *βούλοιτο, εἶπεν*» proprie vertenda erat: »er möchte wollen, (das) sagte er»; at in usu communi verbis «er wollte, (das) sagte er» respondet. Hoc explicare aliter non possum quam sic: is, qui nunc narrat (der Referirende), non dubitat, quin ille, qui *εἶπεν,* dixerit «*βούλομαι*»; normam autem sequens, quam Behagh.[1]) laudat: «die Begriffe von Irrealität und Vergangenheit stehen sich psychologisch nahe», quum dicere debeat: «er wollte», dicit «er möchte wollen», quasi in ejus, qui nunc narrat, animo memoria eorum, quæ ille *εἶπεν,* obscuritate quadam perfusa sit; ad quod accommodata videntur esse quæ Madvigius[2]) dicit: »Es ist leicht erklärlich, dass versetzung der ganzen aussage in die vergangenheit auch die mittelbarkeit des den hauptsatz ergänzenden nebensatzes und der charakter seines inhalts als bloss vorgestellt für denjenigen, welcher jetzt berichtet, dass etwas ehemals gesagt oder erkannt worden, sich stärker dem bewusstsein aufdrang, während man bei der erwähnung des gegenwärtigen dieses verhältniss nicht bemerkte und nicht grammatisch bezeichnete.» Ex his omnibus concludo, formam *βούλοιτο* non minus quam *ἐβούλετο* et *βούλεται* nomine »berichtende Form» dignam esse. Significatio potentialis, quam initio in locutione *εἶπεν ὅτι βούλοιτο* esse oportuit, sensim obliterata est (substituta forma *βούλοιτο ἄν*), »und der Optativ konnte somit — mit der Zeit zum blossen Zeichen grammatischer Abhängigkeit sich ausbilden»[3]), [4]).

De expositione "objectiva".

Jam pridem a Madvigio satis probatum est et statutum[5]), nullam esse in narratione post tempora historica inter veram or.

---

[1]) p. 32.

[2]) Bemerkungen über einige Puncte der griechischen Wortfügungslehre. Göttingen 1848. Pag. 11. [3]) Behagh. p. 33.

[4]) Quid Kuehnerus intelligat § 393, 6, non percipio: »Der Optativ bezeichnete daher ursprünglich ohne Zweifel nur eine der Vergangenheit angehörige Vorstellung, d. h. er wurde ursprünglich nur in Nebensätzen gebraucht, welche von einer Zeitform der Vergangenheit abhängen, als *ἐπήγγειλεν ὅτι οἱ πολέμιοι φύγοιεν.*» Erat tamen optativus in usu jam in lingua sanscritica, et quidem in sententiis principalibus (Hauptsätzen), multo ante quam or. obl. exstitit. (Cf. Delbr. p. 25 sqq.)

[5]) Bem. p. 8 sqq.

obl. (quæ vulgo vocatur) et eam formam, quæ objectiva dicitur, talem distinctionem rei certæ et rei incertæ («des wirklichen und des bloss gedachten, des gewissen und des ungewissen») qualem antea sæpe putarunt. Exemplis hoc illustravit et objectivam expos. demonstravit etiam in iis usurpari, quæ prorsus falsa sint [1]) cujusmodi exempla apud Thucydidem quoque sparsim occurunt, ut I, 137, 2 *καὶ (Θεμιστοκλῆς) — ἦν γὰρ ἀγνὼς τοῖς ἐν τῇ νηί — δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅστις ἐστὶ καὶ δι' ἃ φεύγει, καὶ εἰ μὴ σώσει αὐτόν, ἔφη ἐρεῖν ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει·* planum est, hoc crimen (*ὅτι χρ. πεισθ. αὐτ. ἄγει*) fictum esse; tamen indic. *ἄγει*. Quin sit tamen ulla distinctio, non dubitandum est, sed quænam? Kuehn. disserit de obj. expositione [2]): «Der Nebensatz hat dieselbe Tempus- und Modusform, welche der durch ihn ausgedrückte Gedanke in der unabhängigen Rede nach der Anschauung des Subjektes im Hauptsatze haben würde». Nihil est, quod opponam; sed, quum ibid. (4) docet: «Statt des Indikativs im Nebensatze nach einer historischen Zeitform im Hauptsatze — wird der Optativ gebraucht, wenn die Behauptung des Nebensatzes als Gedanke des Subjektes im Hauptsatze ausgesprochen wird», quid hic demonstrat? Nonne prorsus idem in prius genus cadit, ut sententia pendens id significet, quod subjectum verbi regentis cogitaverit? Certe. Nam et in Thuc. I, 51, 2 *εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσιν* et in II, 13, 1 *προηγόρευε (ὁ Περικλῆς) — ὅτι Ἀρχίδαμος μὲν οἱ ξένος εἴη ἐπιπλέουσι* et *εἴη* ad cogitationem subjectorum verborum regentium (*εἶπον* et *προηγόρευε*) respiciunt ita, ut æque bene scribi potuerit: *ἐπιπλέοιεν* et *ἐστί*. Quod ita esse facillime ex locis iis eminet, ubi uterque modus conjunctus est, ut in hoc ipso II, 13, 1 *προηγόρευε — ὅτι — εἴη — — καὶ ἀφίησιν*, II, 80, 1 *λέγοντες ὅτι — — κρατήσουσι καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο*, alibi. Quorsus nos tandem convertamus? Kruegerus docet [3]): «Nach einem historischen Tempus, auch dem historischen Præsens, kann statt des Indicativs der Optativ eintreten, wenn der Satz nicht als objective Erscheinung, sondern als subjective Auffassung reflectiert vorzustellen ist». Nescio, num Kr. orationem obliquam ita ortam esse existimaverit, ut modo illustrare conatus sum; sive autem credidit, sive non, hæc ejus verba non multum a meo proposito distare, mox ostendam. Quæ tamen Madv. rejicit [4]) (pro prima persona verbi regentis, quam M. adhibet, tertiam eli-

[1]) p. 9: [2]) § 550, 3, b. [3]) § 54, 6, 2. [4]) Bem. p. 8.

go): «Ein gegensatz des subjectiven und des objectiven findet hier (in ἔλεγεν ὅτι ἥξει) ebenso wenig statt als bei λέγει ὅτι ἥξει wo die sprache nur eine form hat;» deinde: «in beiden formen des referats drückt sowohl ὅτι ἥξει als ὅτι ἥξοι den jetzt nur subjectiv vorgestellten inhalt der aussage aus, deren früheres stattfinden objectiv affirmirt wird (ἔλεγεν). Recte «nur vorgestellt in beiden»; sed «*subjectiv* vorgestellt in beiden»? Videamus quam præbeat distinctionem ipse Madv. [1]): «es ist leicht erklärlich, dass bei der versetzung der ganzen aussage in die vergangenheit auch die *mittelbarkeit* — und der charakter — als bloss vorgestellt für denjenigen, welcher jetzt berichtet — sich stärker dem bewusstsein aufdrang —»; (ideo optativus); deinde: »durch dieses aufgeben (der bezeichnung der abhängigkeit durch den optativ) — tritt der satz mit einer gewissen grösseren *unmittelbarkeit* auf und wird näher gerückt — und die wahl beruht also auf — *der genauen ausprägung der vorstellung* bei dem redenden.» Præclare. Hæc autem »unmittelbarkeit» nonne apte nomine »objective (Erscheinung ut Kr., vel) Vorstellung» exprimitur, et illa »mittelbarkeit» nomine »subjective Vorstellung»? Non nego, omnia, quæ cogitentur, proprie »subjectiva» esse, quandoquidem necessario »subjecto» cuidam cogitanda sunt. Sed accuratius notionem »objectivæ« expositionis inquiramus. (Atque primum hic velim animadvertas usum quendam dicendi, mea sententia, non aptum, qui sæpe in hac re describenda usurpatur. Kuehnerus [2]): »Die der Vergangenheit angehörigen Thatsachen und Vorstellungen zieht der Redende in lebhafter Auffassung *aus der Vergangenheit in seine Gegenwart herüber.*» Quod mihi videtur consuetudini cogitandi prorsus repugnare; nam vis *memoriæ* in eo, credo, posita est, ut is, qui rem aliquam meminerit, *ipse* cogitatione ad illam rem *regressum se esse* fingat, non sane illam rem ad se ipsum progressam, quod, puto, non facile sit). Si quis (designamus eum littera B) alius (A:i) verba (quæ ipse audiverit) oratione recta affert, velut: εἶπεν· »παρά σε ἥξω», quid aliud hoc significat nisi eum, qui nunc narrat, (B:m), repente ad illud tempus (et quodam modo etiam locum), ubi illa verba pronuntiarentur, cogitatione regressum sibi esse videri, ut quasi præsens ea etiam nunc audiat? Ergo quum pæne hominem, qui illud dixit, etiam nunc aspicere sibi videatur, pæne auribus suis rursus illa verba percipere, pæne omnia alia,

---

[1]) p. 11 et 12. [2]) § 595, 1.

quæ in illa collocutione præsentia erant, *ob*servare vel sensibus suis *ob*jecta habere, nonne hoc genus narrandi, *or. r.*, *κατ' ἐξοχήν* nomine »objectivæ expositionis» dignum est? Certe.

Jam vero unum gradum progrediamur! Quum B alii (C:o) illam collocutionem narrat, ita loquitur: *εἶπεν* A *ὅτι παρ' ἐμὲ ἥξει*. Quo modo hanc mutationem verborum A:i explicemus? Ita, credo: quum B illa verba »*παρά σε ἥξω*» ab A:o audisset, statim in ejus ipsius animo hanc formam acceperunt: *παρ' ἐμὲ ἥξει*· i. e. ejus ipsius mens (= »er selbst als *Subject*») A:i verba ita transformavit; hactenus quidem sententia *παρ' ἐμὲ ἥξει subjectiva* appellari potest (sicut omnia quæ cogitantur); quamquam quum illa transformatio statim post pronuntiata *παρά σε ἥξω* fieret, i. e. tempus, locus, pæne omnia, quæ ad *παρά σε ἥξω* pertinebant, etiam *παρ' ἐμὲ ἥξει* attingerent, nonne apte hanc formam pæne eodem jure, atque modo or. r., »objectivam» vocemus? Certe. Jam apparere credo, quemadmodum *εἶπεν ὅτι παρ' ἐμὲ ἥξει* intelligamus: quum B coram C:o illam collocutionem exponit, sic incipit: *εἶπεν* A — — sed eo ipso temporis momento, quum ad verbum quæ A *εἶπεν* (*παρά σε ἥξω*) repetiturus sit, cogitationem suam interrumpit et in memoriam revocans mutatam illam formam, quam in ejus ipsius mente verba A:i tum excitarunt, i. e. *παρ' ἐμὲ ἥξει*, eam addit. Ergo *εἶπεν ὅτι . . . παρ' ἐμὲ ἥξει*. Hic igitur planius quod supra proposui demonstratur: *et* verbum regens (*εἶπεν*) *et* sententia pendens (*παρ' ἐμὲ ἥξει*) quasi duæ diversæ res a B:o coram C:o narrantur. Facilius etiam est, quum jam in or. r. tertia persona esset, velut Thuc. I, 51, 2 *εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσιν*, ubi, ut etiam Class. animadvertit, pæne or. r. cogitari potest: *εἶπον*· »*νῆες ἐκ. ἐπιπλέουσιν*». Scriptor igitur narrat primum: *εἶπον*· deinde quasi repente ad illud tempus et locum regressus, ut ipse illam exclamationem audiat: *νῆες ἐκ. ἐπ.* Ergo, quum hæc forma loquendi tam prope est ad or. r., nonne apte nomine »objective Erscheinung» designatur, ut dicit Kr.? Mihi videtur. — Sequitur tertia forma: *εἶπεν ὅτι παρ' ἐμὲ ἥξοι*. Statim eminet, B:m, quum verba »*παρά σε ἥξω*» audisset, non potuisse in mente sua hoc »*ἥξω*» mutare in *ἥξοι*; i. e. omnia illa, tempus, locus, alia, quæ ad or. r. accedebant, non attingunt formam *ἥξοι*. Unum tamen commune est, id dico, quod *ἥξοι*, sicut *ἥξω* et *ἥξει*, a B:o nunc quasi per se positum *narratur*, i. e. B narrat coram C:o primum: *εἶπεν* A; deinde: A *παρ' ἐμὲ ἥξοι*. Quid hic mihi velim, supra ostendi: formæ *ἥξοι* multo magis quam

formæ *ἥξει* B quasi notam suæ ipsius cogitationis impressit, i. e. pæne obliviscitur, A:m dixisse: *ἥξω*, et ipse fere *de* A narrat: *ἥξοι;* i. e. ipsius animus pæne per se adventum A:i excogitat; i. e. »er selbst als Subject» pæne ab initio hanc cogitationem *creat;* ecce »die subjective, reflectierte Auffassung» Kruegeri. Complexi omnia, quæ supra sunt exposita, hæc habemus: 1) (*εἶπεν·*) «*πλούσιός εἰμι*», vere *objectivum*; 2) (*εἶπεν· ὅτι*) *πλ. ἐστι,* minus quam or. r., sed tamen etiam nunc magnopere *objectivum*; 3) (*εἶπεν ὅτι*) *πλ. εἴη,* multo magis *subjectivum;* accedit 4) (*εἶπεν ὅτι*) *πλ. ἦν,* maxime *subjectivum;* nam hic B pæne per se ipse narrat: A *πλ. ἦν,* (at certe hoc) *εἶπεν.* Animadverteris fortasse, me idem in forma *εἴη* explicanda dixisse; et sunt hæc quidem inter se nulla alia re disjuncta quam specie dissimilis fidei; i. e. forma *εἴη* B minus certum, quod *εἶπεν.* A vel quod ipse de A:o, narrat, reddit, quandoquidem initio *εἴη* potentialem significationem habuit; forma *ἦν* autem B illud pro certo videtur ponere; commonendum tamen, hanc distinctionem, etsi *initio* esset oportuit, deinde obliteratam esse, ut in usu communi nihil fere intersit.

Jam vero ad ceteras formas or. obl. græce exprimendi, (*acc. c.*) *inf.* et *participium*, venimus. De origine autem ac natura constructionis »acc. c. inf. quum et multi alii viri doctissimi et C. Albrechtius [1]) copiosius disputaverit, qui idem opera aliorum, quibus eadem res tractatur, accurate composuit [2]), ad eos delego. Ego quidem eandem amplector opinionem quam Albr., Curtium sequens, proponit: accusativus proprie »objectum» est verbi regentis.

De participio v. infra »Constructio participialis».

Quoniam vim orationis obliquæ universam inspeximus, ad *insignes* quasdam formas Thucydidias transeamus. Neque enim mihi in animo est omnia, quæ ad or. obl. pertinent, inquirere; ex multis sententiis, quæ huc referri possunt tantum *sent. declarativas* (Aussagesätze) et *interrogationes obliquas* elegi; nec vero in his duabus omnia, quæ or. obl. indicant, attigi; nam et quædam jam ante ab aliis tractata sunt, et ea, quæ normas communes sequerentur, supervacaneum mihi videbatur afferre; et ex iis, quæ majoris momenti erant, negationes et pronomina omisi, quippe quæ singulari commentatione digna mihi esse viderentur. Quas autem partes tractaverim infra apparebit.

[1]) De Acc. c. inf. conjuncti origine et usu Homerico (v. Curtii «Studien», tom. IV).

[2]) p. 57 et 58.

Insignia verba regentia.

1) Simplici significatione.

A) Cum sententiis declarativis.

a) Cum Infinitivo aut Acc. c. Inf.:

(Omitto communia illa: *λέγειν*, *φάναι, νομίζειν, ἡγεῖσθαι*, similia, quæ fere omnia Theod. Forssmannus collegit [1]).

α) Verba:

I, 95, 5 *ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν.*

I, 116, 1 *αἱ νῆες — περιαγγέλλουσαι βοηθεῖν.*

(Frequens; ita pleraque verba dicendi, *λέγω, εἶπον, φράζω, κηρύσσω,* alia, duplicem habent significationem: 1) narrandi, 2) jubendi. Sic etiam *ἀποκρίνεσθαι:* IV, 99 *ἀπεκρίναντο — ἀποφέρεσθαι —.*) I, 132, 5 (*ὁ ἄγγελος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς*) *αὐτὸν εὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν.* (»*ἐγγεγρ.* ist mascul. in persönl. Constr. zu *αὐτόν,* worauf der Inf. act. *κτείνειν* — sich aus dem in *ἐγγράφειν* liegenden *κελεύειν* erklärt» Cl.).

III, 36, 1 *παρεχόμενον — ἀπάξειν.* (= *ὑπισχνούμενον.*)

III, 40, 2 *διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς.*

III, 68, 1 *προείχοντο αὐτοῖς — εἶναι.* — (= *προεβάλλοντο,* Sch.)

III, 109, 2 *σπένδονται Μαντινεῦσι — ἀποχωρεῖν* (*τούτους*).

IV, 106, 1 *τὸ κήρυγμα — δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον.*

(Kr. ex. deterioribus cdd. frequentius *ὑπελάμβανον.*)

VII, 83, 2 *ἐπικηρυκεύεται — εἶναι ἑτοῖμος.*

VIII, 48, 1 *ὑποτείνοντος αὐτοῦ ποιήσειν.* (= *ὑπισχνουμένου*).

VIII, 67, 2 *ἐσήνεγκαν* (sc. *γνώμην*) — *ἐξεῖναι —.*

VIII, 75, 2 *ὤρκωσαν πάντας — ἦ μὴν δημοκρατήσεσθαι.*

---

[1]) In commentatione: De infinitivi temporum usu Thucydideo (v. Curtii »Studien» tom. VI).

β) Locutiones, ex substantivo et verbo compositæ:

I, 62, 3 ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως (c. inf. ac deinde acc. c. inf., mutato subjecto).

I, 79, 2 ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ γνῶμαι ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθ. —. (Ex via translatum, Cl.)

I, 140, 1 τῆς μὲν γνώμης — τῆς αὐτῆς ἔχομαι μὴ εἴκειν (imper. = οὐ δεῖ εἴκειν). Sim. V, 49, 5 τοῦ αὐτοῦ λόγου εἴχοντο — μὴ ἂν πεισθῆναι (explic.).

VII, 72, 3 γνώμην ἐποιεῖτο, πληρώσαντας — βιάσασθαι.

I, 96, 1. πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνασθαι. (= πρόφασις.) V, 30, 2 πρόσχημα δὲ ποιούμενοι τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης μὴ προδώσειν. (Kr. τοὺς ἐπὶ Θ. proleptice cum πρ. ποι. conjungit; æque bene, credo, pro objecto verbi προδώσειν accipi potest.)

I, 103 ἦν χρηστήριον — τὸν ἱκέτην — ἀφιέναι. [Pariter atque ἀνεῖλεν. Aliter I, 118, 3 ὁ δὲ (θεὸς) ἀνεῖλεν — νίκην ἔσεσθαι.]

I, 132, 1 ὑποψίας — παρεῖχε — μὴ — βούλεσθαι εἶναι.

II, 11, 3 ἀσφάλεια — εἶναι, μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους.

II, 84, 1 δόκησιν παρέχοντες — ἐμβαλεῖν.

III, 36, 4 ἦν — ἀναλογισμός, ὠμὸν τὸ βούλευμα ἐγνῶσθαι.

III, 67, 3 ὑμῶν ἱκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι.

IV, 12, 3 ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης — τοῖς μὲν ἠπειρώταις — εἶναι, — τοῖς δὲ θαλασσίοις.

(Classenium credo rectius quam K. et Popp. h. l. vertere: »der vorherrschende Ruf neigte sich für diese dahin, für den Landkrieg den Vorzug zu haben u. s. w.»; i. e. fere = plerumque existimabatur etc..)

IV, 51 ποιησάμενοι πρὸς Ἀθην. πίστεις καὶ βεβαιότητα — μηδὲν περὶ σφᾶς — βουλεύσειν. (Apte, opinor, Cl. »s. v. a. ὡς βεβαιοτάτους πίστεις».)

VI, 52 τὰ ὅρκια εἶναι — δέχεσθαι (= ὁρκίοις δεδογμένον).

VII, 82, 1 κήρυγμα ποιοῦνται — εἴ τις βούλεται — ἀπιέναι.

γ) Substantiva sola:

I, 2, 6 τοῦ λόγου (= Behauptung) — τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξηθῆναι (secundum Ullrichium).

I, 87, 6 *ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη — τοῦ τὰς σπονδὰς λελῦσθαι* (c. præpos. Cf. I, 134, 1 *πολλὰ — ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι* (= *ἡμᾶς περιέσ.* [1]).

II, 12, 2 *Περικλέους γνώμη — κήρυκα μὴ προσδέχεσθαι.*

III, 40, 1 *ὡς ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται* (»dass sie die nachsichtige Beurtheilung, sie hätten menschlich gefehlt, erlangen würden», Cl.; potest igitur *ξυγγ.* ad verba »prægnantia» referri).

III, 58, 3 *ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησι μὴ κτείνειν τούτους.* (Ad *νόμος* tamen suppl. *ἐστί.* Cf. III, 56, 2 *κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα — ὅσιον εἶναι ἀμύνασθαι.* IV, 97, 3 *πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκός, ἰόντας — ἀπέχεσθαι.*)

III, 66, 3 *μὴ κτείνειν — ὑπόσχεσιν.*

IV, 55, 2 *τῆς δοκήσεώς τι πράξειν* [2]).

Dignus qui commemoretur, usus est particulæ *ὥστε*, quam sæpissime Thuc. usurpat, ubi non minus solus inf. scribi potuit. Sic. V, 17, 2 *ἀλλήλοις ξυνεχωρεῖτο ὥστε — εἰρήνην ποιεῖσθαι.* Ibid. *ψηφισαμένων — ὥστε καταλύεσθαι.* VIII, 79, 1 *δόξαν αὐτοῖς — ὥστε ναυμαχεῖν.* VIII, 47, 2 *προσπέμψαντος λόγους — ὥστε μνησθῆναι.* V, 37, 1 *ἐπεσταλμένος — ὥστε ἀπαγγεῖλαι.* Sic præsertim post *πείθειν.* Post substantiva: I, 120, 2 *οὐχὶ διδαχῆς δέονται ὥστε φυλάξασθαι* (cf. VIII, 45, 3 *ἐδίδασκον ὥστε — πεῖσαι*). VIII, 45, 1 *ἀφικομένης ἐπιστολῆς — ὥστ᾽ ἀποκτεῖναι.*

δ) Adjectiva:

I, 140, 5 *σαφὲς ἂν καταστήσαιτε αὐτοῖς — προσφέρεσθαι* (»verständlich einschärfen», Cl.).

I, 141, 5 *τὸ μὲν πιστὸν ἔχοντες — κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον* (*ἔχοντες*) *μὴ οὐ προαναλώσειν* (v. Cl.).

III, 11, 1 *βεβαιότεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μηδὲν νεωτεριεῖν.* (Constr. person. Cf. III, 13, 1 (*ἡμεῖς*) *σαφεῖς — γνῶναι, ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν.*)

III, 30, 2 *ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἄν τινα σφίσι.* (H. l. *ἀνελπ.* cum activa signif. Alibi pass.: VII, 71, 7 *τοῖς Ἀθηναίοις*

---

[1]) Cf. Forssm. p. 79 sq.

[2]) Cf. collectionem annotationum grammaticarum »*Grammatisches Register*», editioni *Kruegeri* subjunctam, ubi sub »Infinitivus» et horum nonnulla et alia affert.

ἀνέλπιστον ἦν — σωθήσεσθαι. Cf. III, 46, 1 *ἀνέλπιστον καταστῆσαι — ὡς —.* Item alibi.)

b) Cum *ὅτι* aut *ὡς.*

(Thucydidem eadem communia verba cum *ὅτι* et *ὡς* conjuncta usurpare quæ plerique scriptores, in promptu est; quæ quum facile apud grammaticos inveniantur[1]), hic tantum locutiones, ubi substantivum aut solum aut cum verbo conjunctum his particulis excipitur, afferam.)

I, 27, 1 *ἦλθον ἄγγελοι ὅτι πολιορκοῦνται.*
(Bétant *ἀγγ.* vertit: »res, quæ nuntiatur», caute tamen addens: »nisi ibi *ἄγγελοι* sunt *ἀγγέλλοντες.*» Et signif. quidem *ἀγγ.* homines; partic. verbi dicendi intelligendum est. Omittunt locum pleramque editores.)

I, 127, 2 *ἤλπιζον — διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ — ὡς — ἔσται.*

I, 132, 5 *κατὰ ἐνθύμησίν τινα, ὅτι οὐδείς πω — ἀφίκετο.*

I, 140, 4 *μηδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολίπησθε ὡς — ἐπολεμήσατε.*

V, 16, 1 (*ἐβούλετο*) *καταλιπεῖν ὄνομα ὡς — διεγένετο.*

VI, 33, 6 *ἐπὶ τῷ ὀνόματι ὡς — ἥει.*

V, 29, 2 *ἡ — Πελοπόννησος ἐς θροῦν καθίστατο, ὡς — ποιητέον —.*

V, 42, 1 *ἐπὶ προφάσει ὡς ἦσάν ποτε —.*

V, 89 *μετ' ὀνομάτων καλῶν ὡς — ἄρχομεν.*

VI, 86, 1 *προσείοντες φόβον — ὅτι — κινδυνεύσομεν.*

VIII, 2, 2 *ὑπολείπειν λόγον αὐτοῖς ὡς — οἷοί τ' ἔσονται.*
(»Die Möglickeit der Behauptung einräumen» Kr.)

VIII, 33, 3 *ἐλθούσης ἐπιστολῆς ὡς — ἥκουσιν.* VIII, 51, 2 *ἐπιστολαὶ ἧκον — ὅτι —.* VIII, 50, 2 *πέμπει — ἐπιστείλας, ὅτι — φθείρει.* Kr. apte suspic. *ἐπιστολάς.*)

VIII, 92, 11 *ἦν — ἡ παράκλησις, ὡς χρὴ —.*
Similia sparsim.

B) Cum interrogationibus obliquis:

(Omissis vulgaribus illis *ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, εἰδέναι,* sim., locutiones, quibus substantivum adest, enumerabo.)

[1]) Cf. præcipue Kuehn. § 550.

I, 119 *ψῆφον — ἐπάγαγεῖν, εἰ χρῇ —.*

I, 136, 2 *κατὰ πύστιν ῇ χωροίη* (»gemäss der Erkundigung, wo —», Kr.).

(II, 5, 6 *λόγων πρῶτον γενομένων ἤν τι ξυμβαίνωσιν. ἤν* = num, Cl.; incertum.)

II, 20, 3 *πεῖραν ἐποιεῖτο — εἰ ἐπεξίασιν.* (Cf. sub »Prægnantia verba» locos illos, ubi partic. *πειρώμενος* supplendum est.)

III, 68, 1 *τὸ ἐπερώτημα — εἴ τι — πεπόνθασι.*

VIII, 50, 4 *πέμπει γράμματα — οἷα δέδρακε* (quasi medium locum inter relat. et interrog. tenens).

VIII, 95, 4 *σημεῖον — ὁπότε χρὴ —.*

Quædam locutiones laxo vinculo cum sent. interrog. conjunctæ sunt, ut necesse sit interpositum quoddam enuntiatum supplere; sic pæne prægnantia.

IV, 60, 1 *ἡ ξύνοδος ἔσται — εἰ — δυνησόμεθα —.* (Suppl. fere: *ὅπως βουλευσόμεθα.*)

VI, 34, 6 *κατασκοπαῖς χρωμένους ὁπόσοι τ' ἐσμέν.* (Suppl.: *ὅπως εἰδῶσιν.*) VIII, 6, 4 *κατάσκοπον — πέμψαντες — εἰ —.* VIII, 100, 2 *σκοποὺς — κατεστήσατο — εἰ ἄρα ποι κινοῖντο —.*

VI, 8, 3 *ἐκκλησία — ἐγίγνετο, καθ' ὅ τι χρὴ —.* Item VI, 9, 1 *ἐκκλησία — ξυνελέγη, καθ' ὅ τι χρὴ —.*

Animadv. V, 76, 3 *ἀφικνεῖται — δύω λόγω φέρων —, τὸν μὲν καθ' ὅ τι εἰ βούλονται πολεμεῖν, τόν δ' ὡς εἰ εἰρήνην ἄγειν.* (Cf. »Ellipsis».)

2) Prægnanti significatione.

Non raro ea verba, a quibus or. obl. pendet, non modo eam notionem continent, quæ vulgo iis tribuitur, sed etiam aliam, quæ cujus sit generis nisi ex ipsa sententia cujusque loci perspici non potest. Sic:

A) Cum sententiis declarativis.

a) Cum infinitivo:

I, 25, 4 *πολὺ προέχειν — ἐπαιρόμενοι* (proprie: superbia inflati; h. l. superbe gloriantes).

I, 28, 1 sq. *ἐκέλευον — —· εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι — —· ἤθελον δὲ — ἐπιτρέψαι. πόλεμον δὲ οὐκ εἴων ποιεῖν· — —.* (*ἤθελον* bis = *ἔφασαν ἐθέλειν. οὐκ εἴων* = *οὐκ ἔφασαν δεῖν,* vulg. pro *ἔφασαν οὐ δ.* Ita sæpe *οὐκ ἐᾶν*: I, 127, 2 *οὐκ εἴα ὑπείκειν.* I, 133 *οὐκ ἐῶντος ὀργίζεσθαι*[1].) Ut h. l. *ἐθέλειν,* sic *βούλεσθαι* VIII, 29, 1: *ὁ Τισσαφ. — ἐς δραχμὴν — διέδωκε, τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τριώβολον διδόναι, ἕως ἂν βασιλέα ἐπέρηται.* (= *ἔφη βούλεσθαι.*) Item *ἑτοῖμον εἶναι*: VI, 29, 1 *ἀπελογεῖτο καὶ ἑτοῖμος ἦν πρὶν ἐκπλεῖν κρίνεσθαι* (= *ἔφη ἑτοῖμος εἶναι*). IV, 28, 2. 83, 3. Alibi. Item VIII, 99, 1 *ἐπεκαλεῖτο αὐτοὺς καὶ ἦν πρόθυμος — ἀποστῆσαι.*

I, 44, 1 *μετέγνωσαν — ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι —.* (= *τὴν γνώμην μεταβαλόντες ἔγνωσαν,* Cl.).

I, 107, 3 — *αὐτοὺς — εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι, Ἀθηναῖοι ἔμελλον κωλύσειν* (= *εἰκὸς ἦν Ἀθηναίους κωλύσειν* = »es war zu erwarten, dass —» Cl.[2]). Sic non raro: IV, 32, 3. 66, 4. Alibi.)

I, 136, 4 *οὐκ ἀξιοῖ — φεύγοντα τιμωρήσασθαι.* (H. l., sicut sæpe, = *οὔ φησι ἄξιον εἶναι,* v. Bétant. Cf. supra *οὐκ ἐᾶν.*)

II, 5, 1 *οἱ δὲ ἄλλοι — οὓς ἔδει — παραγενέσθαι —, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη.* (*ἔδει* = *εἴρητο δεῖν* vel simile. Sic III, 92, 7. 95, 3. Alibi. V. Bétant.)

II, 11, 2 *ἡ γὰρ Ἑλλὰς —, εὔνοιαν ἔχουσα — πρᾶξαι ἡμᾶς —.* (= *δι' εὔνοιαν ἐλπίζουσα,* Cl.)

II, 24, 1 *ἢν δέ τις εἴπῃ ἢ ἐπιψηφίσῃ κινεῖν τὰ χρήματα —, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο* (= *ἐψηφίσαντο εἶναι* vel *ἔσεσθαι*). Ibid. *τριήρεις — ἑκατὸν ἐξαιρέτους ἐποιήσαντο κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον.* (= *ἐξαιρεῖσθαι ἐψηφίσαντο.*)

III, 42, 1 *μεμφομένους μὴ — βουλεύεσθαι.* (= *ξὺν λοιδορίᾳ ἀξιοῦντες.*)

III, 43, 1 *ἤν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους μὲν ἕνεκα τὰ βέλτιστα δ' ὅμως λέγειν* (= *ἤν τις νομίζηται τὰ βέλτιστα λέγειν, ὑποπτεύηται δ' ὅμως τοῦτο κέρδους ἕν. ποιεῖν*).

III, 64, 2 *μὴ προφέρετε τὴν — ξυνωμοσίαν, ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σώζεσθαι.* (= *μὴ λέγετε προφέροντες.*)

---

[1]) Omnia collecta apud Bétant.

[2]) Cf. Kr. Gr. § 53, 8, 3.

III, 83, 4 *καταφρονοῦντες κἂν προαισθέσθαι.* (= *καταφρονήσει νομίζοντες.*)

IV, 27, 5 *ἐς Νικίαν — ἀπεσήμαινεν — ῥάδιον εἶναι —.* (= *ἀποσκώπτων ἐδήλου,* Sch.)

V, 30, 1 *ἠτιῶντο — εἰ Ἀργείοις σφῶν ἀποστάντες ξύμμαχοι ἔσονται.* (= *ἀδίκως αὐτοὺς πράξειν ἔφασαν, εἰ —.*)

V, 59, 5 *Ἄγιδι διελέγεσθην μὴ ποιεῖν μάχην.* (= *διαλεγομένω παρῃνείτην* vel. sim..)

VIII, 63, 4 *ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μὲν — ἐὰν —.* (= *σκεψάμενοι ἐψηφίσαντο.*)

VIII, 73, 5 *ἕνα ἕκαστον μετῄεσαν μὴ ἐπιτρέπειν.* (= *μετιόντες ἔπειθον.* Cf. III, 70, 1 *ἔπρασσον — ἕκαστον — μετιόντες, ὅπως —.*)

Jam vero substantiva quædam:

II, 54, 3 *ἐγένετο — ἔρις τοῖς ἀνθρώποις μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι — ἀλλὰ λιμόν.* (= *ἐρίζοντες ἔλεγον* vel sim.)

V, 42, 1 *ἦσαν — ὅρκοι — μηδετέρους οἰκεῖν τὸ χωρίον.* (= *ὅρκοις δεδογμένον ἦν.*)

Prægnans significatio quodam modo etiam iis locis inesse dici potest, ubi verbum quoddam dicendi dupliciter accipiendum est, velut:

I, 26, 5 *προεῖπον — τὸν βουλόμενον — ἀπιέναι εἰ δὲ μή, ὡς πολεμίοις χρήσεσθαι.* [*προεῖπον* = 1) *εἶπον ἐξεῖναι* aut *παρῄνουν,* 2) *ἠπείλησαν.*] Item I, 131, 1 *οἱ ἔφοροι — εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι, εἰ δὲ μή, πόλεμον αὐτῷ Σπαρτιάτας προαγορεύειν.* [= 1) *ἐκέλευσαν,* 2) *ἀπήγγειλαν* vel sim.] V, 112, 3 *προκαλούμεθα δὲ ὑμᾶς φίλοι μὲν εἶναι —, καὶ ἐκ τῆς ἡμῶν ἀποχωρῆσαι.* [= *παρέχομεν ἡμᾶς αὐτοὺς φ. μ. ε. καὶ προκαλ.* (= *παραινοῦμεν*) *ὑμᾶς ἐκ κ. τ. λ.*] Cf. quosdam locos, ubi *ὅτι* c. v. finito excipitur infinitivo. II, 13, 1 *προηγόρευε — ὅτι — εἴη — — — καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν — γίγνεσθαι.* (In *προηγ.* etiam signif. *ἐκέλευσεν,* aut hoc ex *προηγ.* supplendum.) Item III, 71, 1 *εἶπον ὅτι — εἴη —, τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι.* VI, 50, 4 — *κηρύξαι — ὅτι — ἥκουσι —· τοὺς οὖν ὄντας — ἀπιέναι.* (*κελεύειν* in *κηρ.*; non, ut Cl., ex *προὔπεμψαν* suppl.)

b) Cum ὅτι et ὡς.

Raro. I, 67, 1 *κατεβόων* — *τῶν Ἀθηναίων ὅτι λελυκότες εἶεν* —. (= *βοῶντες κατηγόρουν*, Kr.) Huc fortasse etiam II, 41, 3 *καὶ μόνη* (*ἡμῶν ἡ πόλις*) *οὔτε τῷ πολεμίῳ* — *ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἵων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται.* (*ἀγαν.* = causam cum indignatione dicendi: »*ὑπὸ τοιούτων κακοπαθῶ*»; *καταμ.* = causam increpandi.)

B) Cum interrogationibus obliquis.

I, 40, 6 *δίχα ἐψηφισμένων, εἰ χρὴ* — *ἀμύνειν* (= in utramque partem suffragia ferentibus, sc. quum rogaretur, num —).

IV, 28, 1 — *τῶν τε Ἀθηναίων τι ὑποθορυβησάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι οὐ καὶ νῦν πλεῖ.* (= *μετὰ θορύβου εἰπόντων*, Sch.; veri similius *ἐρωτώντων*, ut Kr. »warum nicht.»)

VI, 63, 3 *ἐφύβριζον ἄλλα τε καὶ εἰ* — *ἥκοιεν.* (= *ἐφυβρίζοντες ἠρώτων.*)

VI, 30, 2 *μετὰ* — *ὀλοφυρμῶν* —, *εἴ ποτε ὄψοιντο* —. (In *ὀλοφ.* inest *θαυμάζοντες* vel sim..)

Huc quodam modo pertinet usus quidam interrogationem obliquam, ab *εἰ* aut *ἤν* incipientem, ad præcedens verbum regens adjungendi ita, ut necesse sit partic. *πειρώμενος* vel sim. cogitatione ut vinculum infercire [1]). I, 58, 1 *πέμψαντες πρέσβεις* — *εἴ πως πείσειαν.* II, 12, 1 — *ἀποστέλλει* —, *εἴτε ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν* —. II, 67, 1 *πορευόμενοι* —, *εἴ πως πείσειαν.* Sic sæpissime *εἴ πως*: II, 77, 2. III, 4, 4. 45, 3. IV, 11, 3. 37, 1. 58, 1. 107, 2. V, 4, 5. 37, 2. *ἐς λόγους ἦλθον εἴ πως* —. VI, 75, 3. VIII, 42, 1. In III, 45 et IV, 107 præs. optativi; in aliis aor. opt..

---

[1]) Cf. Kr. § 65, 1, 10 et Kuehn. § 587, 21, Anm. 27: ex tribus autem exemplis, quæ Kuehn. a Thuc. mutuatur, unum solum huc pertinet: 1, 58, 1; nam in I, 27, 2, *ἐδεήθησαν* — *ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψειν εἰ ἄρα κωλύοιντο ὑπὸ Κερκυραίων*, particula *εἰ* conditionalis est, subaudita fere sententia: *ὅπως σφίσιν ἀμύνοιεν* vel sim.; atque etiam in III, 20, 1, *ἐπιβουλεύουσιν* — *ὑπερβῆναι τὰ τείχη* — *ἢν δύνωνται βιάσασθαι*, veri similius est *ἤν* = »wenn».

Verbum regens subaudiendum.

Notum est, sæpe enuntiatum, quod dictum aut sententiam alicujus contineat, ad superiora sine conspicuo vinculo adjungi; omitto quod in continuata or. obl. plerumque accidit, ut complura enuntiata ad idem verbum dicendi aut sentiendi referantur; quod verbum tamen tum sine perspicua causa, tum sonus gratia aut ad ambiguitatem evitandam, sparsim repetitur aut simili quodam mutatur. Interdum autem ad infinitivum non præcedens verbum, sed ex eo aliud cognatæ significationis intelligendum est: [1])

II, 71, 2 *Παυσανίας — — ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν — ἔχοντας — οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα — ἐπ' αὐτοὺς —· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς — ξυμμάχους.* (Kr., Ppm sequens, supplet *ἐδίδου;* Cl. *ὑπέσχετο.* Apta videtur locutio significatione »statuendi» ut *προεῖπεν* vel simile.)

III, 31, 1 *παρῄνουν — καταλαβεῖν — —, ἐλπίδα δ' εἶναι* (sc. *ἔφασαν* ex *παρῄν.*) Cf. V, 36, 1. Item suppl. *ἔφη* aut *ἔφασαν* in V, 37, 2 *ἐς λόγους ἦλθον — νομίζειν γὰρ ἂν* —· V, 63, 3 *παρῃτεῖτο* (deprecatus est) —· *ἔργῳ γὰρ — ῥύσεσθαι* —. VI. 72, 3 *οὐκ εἶα — ἐνδιδόναι· τὴν μὲν γὰρ γνώμην — οὐχ ἡσσῆσθαι* —. VIII, 48, 1 *ὑποτείνοντος αὐτοῦ — ποιήσειν —· οὕτω γὰρ ἂν πιστεῦσαι* —. VIII, 63, 4 *ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μὲν — ἐᾶν —· καὶ γὰρ οὐκ — εἶναι* —.

VII, 32, 1 *πέμπει — ὅπως μὴ —· ἄλλῃ γὰρ αὐτοὺς οὐδὲ πειράσειν* (sc. *ἐνόμιζε*). Item suppl. v. *νομίζειν* in IV, 9, 3 *οὔτε — ἐλπίζοντες — κρατηθήσεσθαι οὐκ — ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις — ἁλώσιμον τὸ χωρίον γίγνεσθαι.* (Kr. »*γίγνεσθαι* hängt von *ἐλπίζοντες* ab: erwartend, dass — der Platz erobert werden könne». Aptius Cl. »forcirten aber die Feinde —, so sei der Punkt doch unhaltbar». Ergo tantum *κρατηθ.* ab *ἐλπ.* pendet, ut futurum; *γίγν.* primo quoque tempore fieri poterat: persuasum habebant *ἁλ. — γίγν.* Item IV, 24, 4 *εἰ γὰρ κρατήσειαν —, τὸ Ῥήγιον ἤλπιζον — χειρώσασθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίγνεσθαι.* Tantum *χειρ.* objectum spei erat; *γί-*

[1]) Quum Kr. pleraque eorum, quæ huc pertinent, in »Gramm. Reg.» sub »Ergänzung» collegerit, hic tantum ea, quæ ibi non vidi, affero.

γνεσθαι ex eo pæne necesse erat proficisci: »in und mit dem Siege sei ihre Stellung —». Non apte igitur Kr. γίγν. ἄν. Item II, 53, 4 τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων — τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναί. (Kr. et Cl. tacent; Boehm. animadv., ad ἐπικρεμ. ex. οὐδεὶς ἐλπ. intelligendum esse πάντες ἡγούμενοι. Recte; nam tantum ἀντιδ. ad futurum spectat, ἐπικρ. ad præsens.)

Prorsus idem verbum repetendum est VIII, 86, 4 δοκεῖ Ἀλκιβιάδης — ὠφελῆσαι· ὡρμημένων γὰρ — κωλυτὴς γενέσθαι (sc. δοκεῖ). Cf. III, 65, 1 ἅ δὲ — φατε ἀδικηθῆναι —, παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς —. γάρ = »nämlich» [1]).

Prolepsis.

Non raro subjectum (aut alia notio) enuntiati pendentis in principalem sententiam insertur, quod nomine »Prolepsis» aut »Anticipatio» affici notum est [2]):

A) Cum sent. declar.

a) Cum infin.

III, 45, 1 καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι. — Cum præpositione: V, 63, 2 περὶ Ὀρχομένου ἠγγέλλετο ἑαλωκέναι. [Cf. III, 39, 7 τίνα οἴεσθε ὅντινα οὐ — ἀποστήσεσθαι, et ibid. 46, 2 τίνα οἴεσθε ἥντινα οὐκ ἄν — παρασκευάσασθαι, ubi τίνα ὅν(ἥν)τινα quasi unum verbum efficiunt [3]].

b) Cum ὅτι et ὡς.

I, 68, 2 τῶν λεγόντων — ὑπενοεῖτε, ὡς — λέγουσιν —.

I, 67, 1 κατεβόων — τῶν Ἀθηναίων ὅτι — ἀδικοῖεν.

IV, 122, 3 Σκιωναίους δέ αἰσθόμενος — ὅτι — ἀφεστήκοιεν.

---

[1]) De repetitione ejusdem verbi dissimilis personæ, numeri, modi, v. Kr. »Gr. Reg.» sub »Ergänz.».

[2]) Cf. Kr. § 61, 6 et »Gramm. Reg.», ubi sub »Anticipation» ceteros locos hujusmodi enumeravit.

[3]) Cf. Kr. § 51, 10, 11.

Interdum non facile est dijudicare, utrum constructione an tantum loco prolepsis exstet: III, 38, 2 *τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσθαι*, ubi *τὸ-δοκοῦν* aut objectum verbi *ἀνταποφ.* aut præpositum subj. verbi *ἔγνωσθαι*. Huc refert Pp. etiam III, 37, 1 *ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἑτέρων ἄρχειν*, ut *δημοκ.* subj. esset verbi *ἄρχειν*; credibilius tamen, veram esse prolepsin. — Cum præpos.: IV, 27, 1 *πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς ὅτι ταλαιπωρεῖται.*

Aliud vocabulum atque subj. proleptice posita: V, 16, 1 *Πλειστοάναξ — ἀεὶ προβαλλόμενος — ὡς διὰ τὴν ἐκείνου κάθοδον — ταῦτα ξυμβαίνοι.* (Pers. constr. pro: *προέβαλλον — ὡς δ. τ. Πλειστοάνακτος —.*)

B) Cum interrog. obl.

I, 82, 6 *πόλεμον — ὃν οὐχ ὑπάρχει εἰδέναι καθ᾽ ὅ τι χωρήσει.*
I, 87 *οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν ὁποτέρα μείζων.*
V, 7, 4 *ἐθεᾶτο — τὴν θέσιν τῆς πόλεως — ὡς ἔχοι.* — Cum præpos.: IV, 59, 2 *περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν ὡς χαλεπόν, — τί ἄν τις — μακρηγοροίη;* VI, 6, 3 *περὶ — τῶν χρημάτων σκεψομένους εἰ ὑπάρχει.*

Incertum an tantum positione: III, 38, 4 — *τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι.* VI, 16, 6 *τὰ δημόσια σκοπεῖτε εἴ του χεῖρον μεταχειρίζω.*

De *ὅτι* et *ὡς* particulis.

Vulgo distinctionem quandam particularum *ὅτι* et *ὡς* significationum grammatici ponunt ita, ut dicant, quod pro certo affirmandum sit, particula *ὅτι* induci, *ὡς* autem ea, quæ minus certa sint, inferre [1]). Quæ distinctio etiamsi omnino valeat, non pauci tamen loci inveniuntur, qui ab hac norma abhorreant. Atque animadvertendum est, sæpe, utra sit eligenda, non ex præcedente verbo aut locutione pendere, sed (post ea verba, quæ incertam habeant significationem) ex ea notione, quæ ipso pendente enun-

[1]) Cf. Kr. § 65, 1, 4. Kuehn. § 550, 1, ann. 1. Madv. Græsk Ordføiningslære, ed. 2, § 159, ann. 3.

tiato exprimatur. (Non prorsus recte, opinor, docet Madv. »efter Yttringsverber uden nogen Bibetydning staar næsten altid Acc. c. Inf. eller *ὅτι*»; nam hujusmodi verbum est exempli gratia *λέγειν*, quod sæpe, quum simplicem notionem »narrandi» habeat, sine discrimine cum *ὅτι* vel cum *ὡς* conjungitur; quæ quum ita sint, in talibus sententiis ratio particulæ eligendæ, si quidem est, non in verbo regente sed in pendentis enuntiati notione quærenda est.) Confirmari videtur illa distinctio hujusmodi locis: II, 48, 2 *ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα*, quod crimen falsum erat. Item III, 24, 3 *οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσι ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδὲν περίεστι* — —; etiam hoc falsum. VI, 52, 1 *ἐσηγγέλλετο δὲ αὐτοῖς ἔκ τε Καμαρίνης ὡς, εἰ ἔλθοιεν, προσχωροῖεν ἄν, καὶ ὅτι Συρακόσιοι πληροῦσι ναυτικόν·* prius credibile sed incertum, posterius certum. Nescio an etiam I, 32, 1 *δίκαιον — τοὺς — ἥκοντας παρὰ τοὺς πέλας, ἐπικουρίας — δεησομένους, ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ξύμφορα δέονται, εἰ δὲ μή, ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἕξουσιν.* Quin h. l. causa quædam sit mutationis particulæ, non dubitandum est, sed quænam? Credideris forsitan, *ὅτι* sonus gratia inter duo *ὡς* insertum esse, i. e. ut molesta repetitio triplex ejusdem vocis evitaretur? Non plane abnego. Aliter tamen esse potest. Atque quum *ἀναδιδάξαι* ante omnia membra idem significet, causa ex ipsis membris eruatur necesse est. Et continent quidem dissimiles gradus fidei: quum legati demonstrare volunt, ea, quæ petant, ipsis Atheniensibus *utilia* (*ξύμφορα*) esse, non prorsus persuasum habent, illos hoc credituros esse (ideo *ὡς*); at, si non *ξύμφ.*, certe (*γε*) *οὐκ ἐπιζήμια*, de quo confidunt se melius persuasuros esse (ideo *ὅτι*); denique: *τὴν χάριν βέβαιον ἕξουσιν* sine dubio pro æque certo affirmatum volunt, sed ipsa futuri notio id ex quadam parte incertum reddit (*ὡς*). — Non tamen semper hoc discrimen valere multis locis eminet: I, 137, 2 (*Θεμιστοκλῆς*) *φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅστις ἐστὶ καὶ δι' ἃ φεύγει, καὶ εἰ μὴ σώσει αὐτόν, ἔφη ἐρεῖν ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει*, ubi exspect. *ὡς*; nam *χρήμασι πεισθείς* aperte fictum erat. VIII, 74, 3 *ὁ δὲ Χαιρέας — ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὸ μεῖζον δεινώσας τὰ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πληγαῖς τε πάντας ζημιοῦσι — — καὶ ὅτι αὐτῶν καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ὑβρίζονται* —, ubi utrumque membrum a vero discrepare et verbis *ἐπὶ τὸ μεῖζον δεινώσας* demon-

stratur, et apparet etiam VIII, 86, 3 *οἱ δ' (ἀπὸ τῶν τετρακοσίων) ἀπήγγελλον ὡς οὔτε ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πόλεως ἡ μετάστασις γένοιτο — — τῶν τε πεντακισχιλίων ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει μεθέξουσιν, οἵ τε οἰκεῖοι αὐτῶν οὐδ' ὑβρίζονται ὥσπερ Χαιρέας διαβάλλων ἀπήγγελλεν.* Hic ante *οἵ τε* repet. *ὅτι*. Priore igitur loco *ὡς* — *ὅτι* de æque falsis rebus, posteriore de æque veris. Similiter VIII, 89, 1 *οἱ πρέσβεις ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου ὡς κελεύει τε ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις, ἐλπίδας τε ὅτι πολλὰς ἔχει κἀκείνοις τὸ στράτευμα διαλλάξειν*, ubi prius membrum, si non certius, at certe æque certum est. Ex his exemplis (libri VIII) nihil aliud videtur concludi posse quam Thucydidem ejusdem particulæ repetitionem evitasse; quod tamen non semper fit: VIII, 50, 1 *γνοὺς ὅτι — ἔσοιτο — καὶ ὅτι — ἐνδέξονται.* (Cf. II, 80, 1 *λέγοντες ὅτι — κρατήσουσι καὶ — — οὐκέτι ἔσοιτο*, sine altero *ὅτι*, et VIII, 51, 1 *ἐξάγγελος γίγνεται ὡς οἱ πολέμιοι μέλλουσιν — — καὶ ταῦτα σαφῶς πεπυσμένος εἴη*, sine altero *ὡς*, quorum utroque loco repetitio distantia membrorum multo minus molesta fuisset quam in VIII, 50, 1). Ex omnibus efficitur, interdum varietatem particulæ ad arbitrium ipsius scriptoris revocandam esse.

Notus est usus particulæ *ὅτι*, quo ante or. r. ponitur. Etsi hoc non proprie ad nostrum propositum pertinet, habeat tamen hic suum locum præsertim quod nonnumquam incertum est, id enuntiatum, quod *ὅτι* sequitur, ad or. r. an ad or. obl. referendum sit. I, 137 *ἐδήλου δ' ἡ γραφὴ ὅτι »Θεμιστοκλῆς ἥκω παρά σε* —». I, 139, 3 — *λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν* —, *αὐτὰ δὲ τάδε ὅτι »Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν εἰ — ἀφεῖτε.»* Vulgo h. l. existimant, verbis *εἴη δ' ἂν* — orationem repente ab obliqua ad rectam transire. Cur non etiam verba *Λακ.* — *εἶναι* hac or. r. comprehenduntur? Quod nihil mihi videtur impedire, præsertim quod verbis *αὐτὰ τάδε* quodam modo quæ legati dixerint ad verbum esse allata monstratur. (Non est opus addere in ipsis *βούλ. τὴν εἰρ. ε.* secundariam or. obl. inesse.) II, 12, 3 *ὁ δὲ — τοσόνδε εἰπὼν ὅτι »ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει»*, ubi *τοσόνδε* eodem modo atque supra *αὐτὰ τάδε* usurpatum est. (Kr. et Pp. hic nullam or. r. designant.) IV, 38, 3 *ἀπήγγειλεν ὅτι »οἱ Λακεδ. κελεύουσιν ὑμᾶς* — —». (Kr. nullis utitur signis.) V, 10, 5 *λέγει — ὅτι »οἱ ἄνδρες ἡμᾶς* — —». (Kr. *λέγει »ὅτι οἱ* — —».) V, 30, 3 — *εἰρῆσθαι δ' ὅτι »ἢν μὴ θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ᾖ».* (V. Kr., qui,

nullis signis, suspic. ὅτι δ' εἰρῆσθαι — —. Pp. nul. sign. Haackius ad ὅτι suppl. κύριον ἔσται — —.) VIII, 53, 3 ἔλεγεν — ὅτι »τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἡμῖν —». [1])

Singulariter ὅτι usurpatur V, 9, 1: ἀπὸ μὲν οἵας χώρας ἥκομεν, ὅτι ἀεὶ διὰ τὸ εὔψυχον ἐλευθέρας, — —; vulgo ad ὅτι suppl. ἥκομεν; ita vero, credo, necesse est omnia verba ἥκομεν ἀπὸ χώρας repetere; melius videtur explicare Class.: »ὅτι in der Ausführung erklärend, *nämlich*; verwandt dem ὅτι vor directer Rede».

Constructio participialis.

Quoniam in Prolegomenis de veri simili origine optativi (et infinitivi) in oratione obliqua usus disputavimus, jam quædam de tertia illa structura, quam notissimum est interdum aut *pro* illis adhibere necessarium esse aut *simul cum* illis *posse* usurpari, afferamus. Post quænam autem verba sentiendi et declarandi structura participialis vulgo inveniatur, quum Thuc. omnino eandem sequatur normam quam alii orationis solutæ scriptores atque hæc verba a grammaticis [2]) enumerentur, tantum quæ quodam modo a vulgari norma discrepant attingam. Atque primum de ipsa natura hujus constructionis disputandum est. Eligamus verbum ὁρᾶν et inspiciamus, quibus diversis modis participium, cum eo conjunctum, accipi possit. Thuc. IV, 27, 1 (Ἀθηναῖοι) ἠπόρουν, ὁρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ τὴν Πελοπόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην — — τόν τε ἔφορμον χωρίων ἀλιμένων ὄντων οὐκ ἐσόμενον. Hic esse or. obl., omnes concedunt; nam or. r.: (ὁρῶντες·) »ἡ κομιδὴ ἀδύνατος ἔσται — —, ὅ τε ἔφορμος οὐκ ἔσται». Sin dicimus ὁρῶ αὐτὸν τρέχοντα, estne tum quoque or. obl.? Animadvertamus ὁρᾶν h. l. non, ut in priore exemplo, de »mentis» actione, sed de »oculorum» extrinsecus oblata impulsione pronuntiari; illud igitur = γιγνώσκειν, αἰσθάνεσθαι (animo cernere); hoc = oculis videre. Quæ quum ita sint, posteriore loco

---

[1]) Kr. dicit (§ 65, 1 ann. 2), numquam ὡς ita usurpari; similitudinem tamen præbet Thuc. II, 17, 1: Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον τοιόνδε —, λέγον ὡς »τὸ Πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον», ubi ἀκροτ. τοι. et metrum satis demonstrant, τὸ Π. ἀγ. ἄμ. ad verbum esse laudata.

[2]) Cf. præcipue Kuehn. § 482.

αὐτόν merum objectum, quod vocatur, existimandum est, ad quod *τρέχοντα* »appositive» adjiciatur. Quin etiam in priore *κομιδήν* et *ἔφορμον proprie* objecta sint verbi *ὁρῶντες,* atque *ἐσομένην* et *ἐσόμενον* loco appositionis habenda sint, non est dubium; distinctio igitur significationis in *ὁρᾶν* quærenda est. Sin præceptum, quod in Prolegomenis commemoravi, quo or. obl. mutatione personæ et modi indicaretur, servamus, ex quadam parte hæc structura jure or. obl. appellatur; nam si dicimus: *οἶδε ἐμὲ πλούσιον ὄντα,* hoc dici potest, ut vulgo fit, ex (*οἶδε·*) »*ἐκεῖνος πλούσιός ἐστι*» exstitisse; i. e. prima persona pro tertia et partic. pro indic. Quamquam, ut constructiones ex analogia sententiæ: *ὁρῶ αὐτὸν τρέχοντα* jam in lingua sanscritica occurrunt [1]), sic, etsi rarius, hæc structura ibi in translata quoque i. e. *animo* concipienda significatione huc pertinentium verborum reperitur; quare, quum hujusmodi enuntiatum: *ᾔσθετο αὐτὸν ἀπελθόντα* (obs. non *ἀπιόντα;* nam tum nihil mirum) ab illa lingua non prorsus alienum sit, hoc genus orationis obliquæ jam ibi ortum esse dici potest. Interdum ad utram speciem (appositionis an veræ or. obl.) exempla quædam revocanda sint, non facile est dijudicare, ut I, 52, 2 *ὁρῶντες προσγεγενημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν* —; si scriptum esset: *προσγιγνομένας,* sine dubitatione ad appositionem referendum esset, quod in objecto *ναῦς* omne pondus insideret, cui *προσγιγν.* subjungeretur; hic autem, quum ipsa »auctio» (*προσγεγεν.*) urgeri videatur, apte or. obl. accipitur. Item in *εἶδε τὸ στράτευμα φεῦγον* dubito, num or. obl. appellanda sit; est autem apud Thuc. I, 49, 7 *ὁρῶντες τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους;* nam notio *πιεζομένους* (quamquam etiam oculos adhibere necesse erat) tamen percipi non poterat sine mentis actione: »angustias» Corcyræorum. Ac facillime hæc distinctio in iis verbis perspicitur, quæ duplicem habent structuram participialem, ut *ἀκούω: ἤκουσα αὐτοῦ διαλεγομένου* = *ὅτε διελέγετο;* ergo nulla or. obl.; contra: *ἤκουσα αὐτὸν διαλεγόμενον* = narrarunt mihi, eum dicere. Conclusio: quæ solis sensibus percipiuntur, non apte ad or. obl. referuntur; referenda esse credo ea, ad quæ percipienda etiam mentis actio adhibenda sit. Repeto tamen, distinctionem non raro obscuram esse. [Hæc mihi consideranti accommodata videtur ad IV, 6, 1 *ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης* annotatio Classenii: »Der participiale Genetiv ist nicht als blosses Object von *ἐπύθοντο* an-

---

[1]) Unum exemplum Delbr. l. l. p. 82 exhibet.

zusehen, denn Thuc. gebraucht in diesem Falle stets den Acc.»; ergo = quum, Pylo obsessa, hoc audirent; exspectatur tamen τὴν Πύλον κατειλημμένην. Huc refero V, 83, 1 ᾔσθοντο τειχιζόντων (αὐτῶν). In hujusmodi igitur sententiis genitivus pæne tempus notat.]

Rariora exempla structuræ participialis:[1])

III, 67, 6 ποιήσατε παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες (ex analogia verborum δηλοῦν, δεικνύναι, sim., III, 64, 1 δῆλόν τε ἐποιήσατε — οὐ μηδίσαντες —.) Cf. III, 40, 8 παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε ὃς ἂν ἀφιστῆται θανάτῳ ζημιωσόμενον. Sic vulg.; Kr. ad similitudinem verbi δεικνύναι delegat. Cl. tamen, participium h. l. ad nullum verbum sententiæ principalis referri posse demonstrans, apte post καταστ. inserit ὡς.

VI, 78, 1 ἐνθυμηθήτω — μαχούμενος. Item ἐνθυμεῖσθαι (quod vulgo ὅτι desiderat) c. partic. I, 120, 4. II, 62, 1.

I, 141, 1 διανοήθητε ἢ ὑπακούειν — ἢ εἰ πολεμήσομεν — — μὴ εἴξοντες μηδὲ ξὺν φόβῳ ἕξοντες ἃ κεκτήμεθα. [Kr. et Cl. hæc partic. cum διαν. connectunt; Pp. dubitat.)[2]]

Sæpe alicujus sententia participio particula ὡς præfixa exprimitur, et ita quidem, ut partic. aut appositive prægresso cuidam vocabulo adjiciatur aut in genitivo aut accusativo »absoluto» ponatur:

A) *Partic. appos. adjunctum:* I, 105, 6 οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀνθίστασαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ὡς νικήσαντες (= νικῆσαι νομίζοντες· cujus veritas opinionis admodum incerta erat; nam modo ante: οἱ μὲν Ἀθην. — τροπαῖον ἔστησαν). Ita sexcenties. Hoc modo partic. ad quodvis enuntiati verbum adjici potest: III, 18, 1 ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν (= νομίσαντες Μ. προδίδοσθαι).

B) *Gen. absol:* IV, 8, 3 ὑπεκπέμπει — ἀγγεῖλαι — παρεῖναι ὡς τοῦ χωρίου κινδυνεύοντος. [H. l. aptius verbum *dicendi* suppl.; i. e. etiam ὡς — κινδ. erat nuntiis afferendum; or. r.: »πάρεστε· τὸ γὰρ χωρίον κινδυνεύει». Item VII, 7, 3 πρέσβεις

---

[1]) In III, 82, 7: ῥᾷον δ' οἱ πολλοὶ κακοῦργοι ὄντες δεξιοὶ κέκληνται ἢ ἀμαθεῖς ἀγαθοί, recte, credo, refutat Cl. opinionem Kruegeri, qui, nulla necessitate coactus, inusitate ὄντες cum κέκληνται conjungit.

[2]) Cf. Kuehn. § 486, p. 637, ann. 4: »die Partic. εἴξ. und ἕξ. sind nicht von διαν. abhängig, sondern entweder ist εἰ πολεμ. zu erklären: *ob* wir Krieg führen wollen, oder nach εἰ πολ. der Inf. πολεμεῖν zu ergänzen.

— *ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἔτι περαιωθῇ* — *ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων*, ubi *ὡς* — *ἐπιμ.* legatis Lacedæmone et Corinthi commemorandum erat, ut subsidia mitterentur; verbo finito exprimeretur apte: *ὅτι καὶ οἱ Ἀθ. ἐπιμεταπέμποιντο*, quæ vulgo or. obl. »latens» vocatur. In his duobus exemplis partic. rem veram significat; cf. Kuehn.[1]), qui recte animadvertit, utrum veritatem exponat *ὡς* c. partic. an tantum opinionem alicujus (fortasse falsam), ex ipsa sententia cujusque loci investigandum esse. — Gen. absol. c. *ἄν*: I, 90, 2 *ἠξίουν* — *ξυγκαθελεῖν* — *τοὺς περιβόλους* — *ὡς* — *τοῦ βαρβάρου, εἰ αὖθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ ἐχυροῦ ποθεν* — *ὁρμᾶσθαι.*

C) *Acc. absol.*: IV, 5, 1 *ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο, ὡς, ὅταν ἐξέλθωσιν, ἢ οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς ἢ ῥᾳδίως ληψόμενοι βίᾳ* (acc. absol. cum appositivo participio connexus[2]). Nonnumquam acc. partic. verborum impersonalium: I, 28, 1 *ἐκέλευον Κορινθίους* — *ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνου.* — Interdum acc. participii *ὤν*: cum *a*) adjectivo: I, 2, 6 *παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι ὡς βέβαιον ὂν ἀνεχώρουν.* *b*) Cum substantivo: I, 134, 4 *ὁ δὲ θεὸς* — *ἔχρησε* — *ὡς ἄγος αὐτοῖς ὂν τὸ πεπραγμένον.* — Acc. absol. cum *ἄν*: VI, 24, 3 *ἔρως ἐνέπεσε* — *ἐκπλεῦσαι· τοῖς μὲν πρεσβυτέροις ὡς ἢ καταστρεψομένοις* — *ἢ οὐδὲν ἂν σφαλεῖσαν μεγάλην δύναμιν* (= *νομίζοντες ἢ καταστρέψεσθαι* — *ἢ οὐδὲν ἂν σφαλῆναι μ. δ.*

D) Sæpe partic. deficit: I, 78, 1 *βουλεύεσθε οὖν βραδέως ὡς οὐ περὶ βραχέων* (sc. *βουλευόμενοι* = *γιγνώσκοντες βουλεύεσθαι*). III, 32, 3 *ὁρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν μᾶλλον ὡς Ἀττικαῖς* (sc. *οὔσαις* = *νομίσαντες Ἀττικὰς εἶναι*, quod false opinabantur). —

Non pauca horum similia exempla inveniuntur, quæ tamen quum omnia jam alibi[3]) collecta sint, satis de hac re disputasse mihi videor.

---

[1]) § 488 p. 649, et Kr. § 69, 63, 3.

[2]) De collocatione dissimilium constructionum participialium v. Kr. »Gr. Reg.» sub »Particip» et Gr. § 56, 14, ann. 2.

[3]) Theod. Wisén: De vi et usu particulæ *ὡς* apud Thuc., Hauniæ 1862, p. 19—22. Duos tamen locos W. non recte huc attulit (p. 21): I, 77, 3 *οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεὼν τὸν ἥσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν*, et VII, 73, 1 *ἐσηγεῖται* — *ὡς οὐ χρεὼν ἀποχωρῆσαι* — *αὐτοὺς περιιδεῖν*, quorum in utroque *χρεών* non acc. absol. est, sed nominativus neutr. subaudito *ἐστί* (cf. infra »Ellipsis») et *ὡς* = »dass»; ergo = *ὡς οὐ χρή.* [Cf. V, 49, 4 *ὑπελάμβανον οὐ χρεὼν εἶναι.* Aliter III, 40, 4 *ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε*, ubi verus (etsi huc non pertinet) acc. absol. exstat.]

Animadvertenda: IV, 30, 4 *προπέμψας ἄγγελον ὡς ἥξων*, pæne = *ὡς ἥξει*. VI, 69, 1 *ἀπροσδόκητοι — ἦσαν ὡς ἤδη μαχούμενοι*, quam constructionem Kr. se nusquam alibi invenisse confitetur.

Interrog.: IV, 20, 2 *πολεμοῦνται — ἀσαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων* = incertum utris auctoribus (Kr.).

Variata constructio.

Multa verba et locutiones tum cum infinitivo, tum cum participio, tum cum *ὅτι* aut *ὡς* cum verbo finito conjungi, notum est; quænam autem sint et quas diversas significationes in diversis structuris habeant quum grammatici et præsertim Kuehnerus accurate exponat[1]), hic ea enumerare supersedeo. Kuehn. etiam insolitas eas structuras, quæ post nonnulla eorum apud Thuc. inveniuntur, commemorat: *ὁρᾶν* c. inf. semel, *αἰσθάνεσθαι* c. inf., *νομίζειν* c. partic. semel, *κατάδηλον εἶναι* c. inf. semel, (*δηλοῦν* et *περιορᾶν* c. inf.). Cf. etiam supra «Constr. partic.». Animadvertam tantum, eam distinctionem significationum verbi *ἀγγέλλειν*, quam ponunt grammatici, non semper valere; Kuehn.: «c. *part.* von der Meldung *wirklicher* Ereignisse; c. *inf.* von der Meldung noch *ungewisser*, *bloss angenommener* Sachen». Kr.[2]): »Der Infin. steht auch bei *ἀγγέλλειν, αἰσθάνεσθαι, πυνθάνεσθαι* und besonders häufig bei *ἀκούειν*, wenn die gemeldete oder percipirte Sache nicht als real vorgestelltes Prædicat, sondern als blosse *Vorstellung* des Subjekts zu denken ist, — mehr Ungewissheit». Quod præceptum ex quadam parte refutatur hujusmodi locis: III, 110, 1 *ἀγγέλλεται τοὺς Ἀμπρακιώτας — — ἐπιβοηθεῖν διὰ τῶν Ἀμφιλόχων, — εἰδότας οὐδὲν τῶν γεγενημένων*, ubi certus et verus nuntius erat, prorsus idem exprimens ac si esset: *ἀγγέλλονται ἐπιβοηθοῦντες*. Item V, 63, 2 *περὶ Ὀρχομένου ἠγγέλλετο ἑαλωκέναι*. —

Verba et locutiones, quæ *sperandi* habent significationem, plerumque infinitivum (fut.) desiderare, omnes sciunt. Quod autem Kr. contendit[3]), pæne numquam post ea *ὡς* c. v. fin. usurpari, jure Wisen. rejicit[4]), non minus *decem* hujus structuræ exempla Thucydidia enumerans. Wis. cf. III, 88, 3 *νομίζουσι — ὡς —*.

---

[1]) § 484. Kr. § 56, 7. [2]) Ibid. Ann. 11.
[3]) § 65, 1, ann. 4. [4]) l. l. p. 27, ann.

Huc referri possunt diversi modi, quibus conditiones in pactionibus faciendis exprimuntur. (Omnia horum generum exempla afferre supervacaneum est, quum facile apud Bétant sub verbis *ξυμβαίνειν, ξυγχωρεῖν, σπονδαί,* sim. reperiantur.) *a) Inf.:* I, 117, 3 *ξυνέβησαν δὲ καὶ Βυζάντιοι ὥσπερ καὶ πρότερον ὑπήκοοι εἶναι.* II, 70, 3 *ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελθεῖν αὐτοὺς* — —. *b) ὥστε c. inf.*; III, 114, 3 *σπονδὰς — ἐποιήσαντο —, ὥστε* — — *ἀποδοῦναι — ὁπόσα ἢ χωρία ἢ ὁμήρους — ἔχουσι. c) ἐφ' ᾧ(τε) c. fut. ind.* aut *inf.* I, 113, 3 *σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται.* I, 103, 1 *ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδ. ἐφ' ᾧ τε ἐξίασιν* —.

d) Jam vero ad illum usum conditiones participio aoristi significandi venimus I, 101, 3 *Θάσιοι — ὡμολόγησαν Ἀθηναίοις τεῖχός τε καθελόντες καὶ ναῦς παραδόντες, χρήματά τε ὅσα ἔδει ἀποδοῦναι αὐτίκα ταξάμενοι καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τήν τε ἤπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.* Quemadmodum hujus generis exempla intelligenda sint, interpretes non consentiunt. Madvigius, qui diligentius ea examinat[1]), dicit, ea non idem exprimere atque *ὥστε* aut *ἐφ' ᾧ(τε)*, «quæ explicatio in verbis *ταξάμενοι χρήματα* falsa esset», et loco quodam Lysiano nisus, ubi partic. ad fut. inf. adjunguntur (XII, 68: *ὑπέσχετο δὲ εἰρήνην ποιήσειν μήτε ὅμηρα δοὺς μήτε τὰ τείχη καθελὼν μήτε τὰς ναῦς παραδούς*) ad Kruegeri opinionem accedit: »muris dirutis; indem man das was bei der übereinkunft ausbedungen wird als schon geschehen und ausgeführt ausdrückt (gleichsam: erhielten den frieden durch abtragen der mauer)». Item Class. (I, 101, 3): »part. aor. ohne Zweifel nach der Vorstellung, dass die *ὁμολογία* — erst durch die Leistung des Verabredeten perfect wird». — Boehmius autem apte ad V, 77, 1 delegat: *καττάδε δοκεῖ τᾷ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων ξυμβαλέσθαι ποττὼς Ἀργείως, ἀποδιδόντας τὼς παῖδας — καὶ ἐξ Ἐπιδαύρω ἐκβῶντας καὶ τὸ τεῖχος ἀναιροῦντας,* »was in die Erzählung übertragen nicht anders lauten konnte als: *οἱ Λακ. ξυνεβάλοντο πρὸς τοὺς Ἀργείους, ἀποδόντας — ἐκβάντας — ἀνελόντας.* Deinde: »Die Partic. können weder durch *nachdem* übersetzt werden, weil man ja doch einen Vertrag nich schliesst *nachdem* man die Forderungen *erfüllt hat*, sondern *indem* man sie *bewilligt* — —, sie können auch nicht ohne Weiteres erklärt werden: unter der Bedingung dass — *ἐφ' ᾧ τε* oder *ὥστε.*» Quid

---

[1]) Bem. p. 46 et 47.

igitur judicemus? Sententia Madvigii (Kr. Cl.) confirmari videtur IV, 21, 3: *ἔπεισεν (ὁ Κλέων) ἀποκρίνασθαι ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας πρῶτον κομισθῆναι Ἀθήναζε, ἐλθόντων δὲ (τῶν ἀνδρῶν) ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ Ἀχαΐαν — — κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι ὁπόσον ἂν δοκῇ χρόνον ἀμφοτέροις.* H. l. *παραδόντας* et *κομισθῆναι* tempore præcedere notioni *σπονδὰς ποιήσ.*, in promptu est. Sed *ἀποδόντας Νίσαιαν κ. τ. λ.?* Poterant illa quidem cogitari *eodem* tempore esse (»in und mit der Zurückgabe jener Orte dēn Frieden erhalten»); sed et ipsa positione (*ante σπονδ. ποιήσ.*) et sententia totius loci (qua eminere videtur, Cleonem *hoc ipsum* postulasse, ut illa loca redderentur *prius* quam mentio de pace fieret) quam maxime credibile est, etiam *ἀποδόντας* notioni *σπονδ. ποι.* tempore *præcedere.* Quamquam, nullum, credo, argumentum veritatis istorum opinionis in nostris locis judicandis ex hoc acquiritur; non raro enim accidit, ut superior adversarius sic loqueretur: »primum mihi da hæc — deinde de pace videamus» (nonne huc referri potest locus ille *Lysianus?*) atque non rarius (vel multo sæpius) accidit, ut conditiones pactionis post longius aut brevius demum tempus exsolvi possent. Atque respicienti mihi ad illud V, 77, 1, ubi *καττάδε* aperte *præoccupat ἀποδιδόντας — ἐκβῶντας — ἀναιροῦντας* et deliberanti *καττάδε* prorsus idem significare atque alibi *ἐπὶ τοῖσδε,* non multum sane videtur a signif. *ἐφ' ᾧ(τε)* vel *ὥστε* abesse; aut fortasse melior est explicatio Boehmii: »Was in Wirklichkeit die Bedingungen, die Forderungen des Vertrages sind, wird sprachlich als gleichzeitig mit der Haupthandlung dargestellt» (quod ipsum Madv. negat). Jam vero contra illos velim perspecta hæc: III, 90, 3 *ἠνάγκασαν ὁμολογίᾳ τήν τε ἀκρόπολιν παραδοῦναι,* ubi *παραδοῦναι* nullo modo ne notione quidem tempore *præcedens* cogitari posse *ὁμολογίᾳ* apparet, sed vox *ὁμολογίᾳ* *ea ipsa verba expressa* videtur indicare, quibus ii, qui obsessi erant, *paratos se esse* dixerint arcem tradere; quæ eadem sententia inesset in *ἠναγκάσθησαν ὁμολογῆσαι τὴν ἀκρόπολιν παραδόντες.* Cf. etiam IV, 16, 1 *ἐγίγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε· Λακεδαιμονίους μὲν τὰς ναῦς — παραδοῦναι κ. τ. λ.*, ubi *σπονδαί* dicuntur *non futuræ esse postquam* naves traditæ sint, sed *esse* eam ipsam traditionem; et postrema harum *σπωνδῶν* conditio ita describitur: *ἐλθόντων δὲ* (sc. *τῶν πρέσβεων πάλιν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν*) *τάς τε σπονδὰς λελῦσθαι ταύτας καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους*

ὁμοίας οἵασπερ ἂν παραλάβωσιν. Ipse igitur finis pactionis in numero conditionum habetur; et hæc dumtaxat conditio non potest *præcedere* cogitari ipsi veritati *τῶν σπονδῶν*; at sequitur post hanc postremam conditionem: *αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο,* i. e. *σπονδαὶ τοιαίδε* = *σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις*; i. e. pactio = conditiones pactionis, i. e. (quoniam Madv. Cl. Kr. concedunt, partic. *καθελόντες, παραδόντες,* sim. ipsas *conditiones* exprimere) *ὁμολογίᾳ* (*ὡμολόγησαν*) = *καθελόντες, παραδ. κ. τ. λ.,* i. e. *ὡμολ.* cogitandum est *neque* prægredi *neque* sequi has conditiones sed ipsam formulam esse, qua illæ conditiones describantur: *ὡμολόγησαν· »τὸ τεῖχος καθαιροῦμεν* (— *ἤσομεν*), *τὰς ναῦς παραδίδομεν»,* deinde autem quid de *χρήματα ταξάμενοι* credamus? Kr. vertit: »*nachdem* sie sich dazu verstanden hatten Gelder — zu entrichten»; quod minus rectum esse demonstrasse me credo; nam quum *ταξάμενοι* una ex conditionibus esset, et hæ omnes id ipsum efficerent, quod *ὁμολογίᾳ* continebatur, *ταξ.* tempore ab *ὡμολ.* sejungi non potest. Madv. item atque Kr.: «— eine erklärung durch *ἐφ' ᾧ* oder *ὥστε* ist — dem sinne nach unrichtig, da man sich nicht verpflichtete, später eine geldsumme oder eine abgabe festzusetzen, sondern diese vor dem abschluss festsetzte». In quod observata velim: 1) si scriptum esset: *ὡμολόγησαν ὥστε* (*ἐφ' ᾧ*) *χρήματα τάξασθαι,* num existimandum esset, *τάξασθαι* oportere *post* (später) *ὡμολόγησαν* sequi? Nonne conditiones ipsa *verba expressa τῆς ὁμολογίας* efficiunt? Neque enim *susceptio* conditionum perficiendarum cum ipsa (sæpe post longum demum tempus sequente) *perfectione* earum commiscenda est. 2) Contra »vor» idem atque supra contra Kruegeri »nachdem» repeto: non *ἐτάξαντο antequam ὡμολόγησαν,* sed prius erat pars posterioris. 3) Verba »da man — eine geldsumme — (vor dem abschluss) *festsetzte*» rei veritati non convenire puto; neque enim credibile est, iis, qui *ὡμολόγησαν*, hoc licuisse statuere; Madv. tamen hanc versionem præbere coactus est ratione habita explicationis suæ verborum *ὅσα ἔδει ἀποδοῦναι*: »*ἔδει* steht in einem vom particip *ταξάμενοι* abhängigen fragesatz»; ergo: nachdem sie festgesetzt hatten, *wie viel* sie entrichten sollten; quod tamen, credo, non ii, sed victores constituerunt. Aptius Kr.: »sich dazu verstehen zu entrichten», i. e. *ἀποδοῦναι* et ad *ἔδει* et ad *ταξάμενοι* pertinet, quod confirmatur I, 108, ubi tantum *φόρον ταξάμενοι* (sine *ἀποδοῦναι,* sed idem significans) et I, 117 *χρήματα ταξάμενοι ἀποδοῦναι·* noster locus igitur = *χρήματα ταξάμενοι αὐτίκα*

ἀποδοῦναι, ὅσα ἔδει αὐτίκα ἀποδοῦναι — καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν (sc., quod Kruegero assentior, *ὅσα ἔδει τὸ λοιπὸν φέρειν*). Conclusio: in *καθελόντες*, quod non statim fieri poterat, prægnantem puto esse significationem: «sich verbindend niederzureissen«; quod ex quadam parte etiam in *παραδόντες* et *ἀφέντες* cadit; ergo *ὡμολόγησαν*· (=se dederunt, hæc suscipientes:) »*καθαιροῦμεν — παραδίδομεν — ἀφίημεν* —»; pro *ἀποδίδομεν* autem scriptum est *ταττόμεθα ἀποδοῦναι*, partim e vulgari more loquendi, partim ut utrumque membrum, *αὐτίκα ἀποδοῦναι* et *τὸ λοιπὸν φέρειν*, distincte significaretur.

Collocatio dissimilium constructionum.

Sæpe notiones, quæ ab eodem verbo pendent, dissimili ratione cum eo conjunguntur. Sic

Nominativus c. inf. et acc. c. inf.:

V, 59, 4 *τὸ πλῆθος — οὐ — δεινὸν τὸ παρὸν ἐνόμιζον, ἀλλ' ἐν καλῷ ἐδόκει ἡ μάχη ἔσεσθαι καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπειληφέναι.* [*ἐδόκει* = 1) videbatur, 2) existimabat.]

Duo dissimiles infinitivi:

I, 62, 3 *ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως — ἐπιτηρεῖν —, Χαλκιδέας δὲ — μένειν —.* [*ἦν γνώμη* = 1) *διενοεῖτο*, 2) *ἐβούλετο*.]

Verbum finitum et inf.:

I, 91, 4 *εἶπεν ὅτι ἡ μὲν πόλις — τετείχισται —, εἰ δέ τι βούλονται Λακεδ. —, ἰέναι —.* Item III, 71, 1. V, 61. 2. Contrarium: VI, 29, 2 *ἐπεμαρτύρετο μὴ — ἀποδέχεσθαι — —, καὶ ὅτι σωφρονέστερον εἴη* (ex. *ἐπεμ.* suppl. *ἔλεγεν*). Animadv. V, 69, 1 *παραινέσεις — ἐγίγνοντο· Μαντινεῦσι μὲν ὅτι ὑπέρ τε πατρίδος ἡ μάχη ἔσται καὶ ὑπὲρ ἀρχῆς ἅμα καὶ δουλείας, τὴν μὲν μὴ ἀφαιρεθῆναι, τῆς δὲ μὴ αὖθις πειρᾶσθαι —·* v. h. l. VIII, 51 *ἐξάγγελος γίγνεται ὡς — μέλλουσιν — καὶ — πεπυσμένος εἴη, καὶ χρῆναι —.*

In his exemplis inf. cohortationem significat; non ita I, 87, 4 *εἶπον ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ —.*

V, 65, 5 *τοὺς — στρατηγοὺς ἐν αἰτίᾳ εἶχον, τό τε πρότερον — Λακεδαιμονίους ἀφεθῆναι καὶ νῦν ὅτι — οὐδεὶς ἐπιδιώκει.* (*ὅτι* fere = quoniam.)

Verbum fin. et partic.:

VII, 64, 1 *ὑπομιμνήσκω ὅτι — ὑπελείπετε — —, τούς τε ἐνθάδε — πλευσομένους —.*

Partic. et infin.:

II, 13, 5 *ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα — καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν.*

II, 62, 3 *εἰκὸς — γνῶναι ἐλευθερίαν μὲν ἀναληψομένην — καὶ τὰ προκεκτημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι.* Item VIII, 45, 6.

Objectum aut locutio præpositione inducta et enunt. declar.

III, 82, 7 *τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο καὶ ὅτι — προσελάμβανε.* III, 82, 2 *πυνθανόμενοι τὴν στάσιν καὶ τὰς — ναῦς — μελλούσας πλεῖν.* I, 82, 1 *μήτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας μηθ' ὡς ἐπιτρέψομεν.* [*δηλ.* = 1) *ἀπειλοῦντας*, 2) *λέγοντας*, Kr. Cl.] (Cf. I, 102, 3 *τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ δηλοῦντες, εἰπόντες δὲ ὅτι —.* Et I, 90, 2 *τὸ μὲν βουλόμενον — οὐ δηλοῦντες —, ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου — οὐκ ἂν ἔχοντος —.*)

Indicat. et optat.:

II, 80, 1 *λέγοντες ὅτι — — κρατήσουσι, καὶ — ἔσοιτο.* Cf. II, 13, 1. VIII, 50, 1. 51, 1. 72, 1.

Huc referri potest etiam transitus ab or. obl. ad or. r. Plerumque appellant I, 139, 3, sed v. supra »De *ὅτι* et *ὡς*« (p. 26) Præcipue autem hic usus in foederibus describendis invenitur: V, 18 *σπονδὰς ἐποιήσαντο Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι — κατὰ τάδε —· — θύειν — και μαντεύεσθαι καὶ θεωρεῖν — τὸν βουλόμενον —. — αὐτονόμους εἶναι — —. εἶναι — —. ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπιφέρειν — —. — χρήσθων —. ἀποδόντων —. — ἐξέστω —. — αὐτονόμους εἶναι. —· ἐξέστω —, ἀποδιδόντων —. — ξυμμάχους δ' εἶναι. — ἐξέστω —. — οἰκεῖν —. ἀποδόντων —. ἀποδόντων — —. — ἀφεῖναι —. ἀποδόντων —. — βουλεύεσθαι —. ὅρκους δὲ ποιήσασθαι Ἀθηναίους —. ὀμνύντων —. ὁ δ' ὅρκος ἔστω ὅδε. — ἔστω —, τὸν δὲ ὅρκον ἀνανεοῦσθαι —. — στῆσαι. — εἶναι —.* Alia causa nulla hujus varietatis quam scriptoris arbitrium erui potest; nam quædam notiones, quæ h. l.

oratione recta exprimuntur; alibi præbent or. obl.; exempli gratia hic ubique imper. *ἐξέστω*, in V, 47 autem semel *ἐξέστω*, bis *ἐξεῖναι*; illic (§ 10) *στήλας στῆσαι*, hic (§ 11) *καταθέντων στήλην*; illic tantum *ἀποδόντων*, in V, 77 autem (ubi tantum formæ doricæ sunt) *ἀποδόμεν* (= *ἀποδοῦναι*). V, 79 *κοινανεόντων* — *ἐσσοῦνται* — *βουλεύεσθαι*. VIII, 58, 4: *ἢν δέ τις Λακεδαιμονίων* — *ἴῃ ἐπὶ τὴν βασιλέως χώραν, Λακεδαιμονίους* — *κωλύειν· καὶ ἤν τις ἐκ τῆς βασιλέως ἴῃ* — *ἐπὶ Λακεδαιμονίους* —, *βασιλεὺς κωλυέτω*. V, 23 tantum or. obl. excepto (§ 4) *ὀμοῦνται* Item VIII. 37 exceptis extr. *κωλυέτω καὶ ἀμυνέτω* (post *κωλύειν καὶ ἀμύνειν*). VIII, 18 tantum or. r. Præter hos locos foedus etiam IV, 118 describitur; hic autem insolite post singulas conditiones *δοκεῖ* repetitur; in extr. tantum or. r.

Ellipsis.

Hoc nomine eos locos compreheudo, ubi verbum enuntiati pendentis (sive verbum finitum, sive inf., sive partic.) aut plane deficit aut ex vicino quodam verbo intelligendum est. [Prætermissam facio notissimam illam consuetudinem ad verba sentiendi et dicendi inf. *εἶναι* et partic. *ὤν* supplendi: post *νομίζειν, ἡγεῖσθαι, δοκεῖν, φαίνεσθαι*, sim., sicut III, 33, 3 *κέρδος δὲ ἐνόμισεν* (sc. *εἶναι*). III, 20, 2 *τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι*. II, 40, 3 *κράτιστοι δ' ἂν* — *κριθεῖεν*. III, 44, 2 *εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο*. I, 32, 4 *ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη*. (Cf. IV, 59, 1 *τὴν δοκοῦσάν μοι βελτίστην γνώμην εἶναι*.) Hunc usum loquendi, ut in græca lingua, sic in latina et multis aliis sæpissime occurrere, omnes cognoverunt; ac præsertim latet in ea constructione, quæ vulgo appellatur: *duo accusativi* (aut nominativi), velut *ἐκάλεσε Σωκράτην σοφώτατον πάντων*, quod in or. r. esset: (*ἔλεγε·*) »*Σωκράτης σοφώτατος πάντων ἐστί* (*ἦν*)«.]

Ellipsis infinitivi (ex præcedente verbo intelligendi).

III, 14, 2 *γίγνεσθε δὲ ἄνδρες οἷουσπερ ὑμᾶς οἵ τε Ἕλληνες ἀξιοῦσι καὶ τὸ ἡμέτερον δέος βούλεται* (sc. *γίγνεσθαι*) III, 52, 2 *οὐκ ἐβούλετο ἑλεῖν· εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ* — (sc. *μὴ ἑλεῖν*). III, 113, 3 *ἤρετο* — *ὁπόσοι* — *τεθνᾶσιν* —. *ὁ δ' ἔφη διακοσίους μάλιστα* (sc. *εἶναι* vel *τεθνάναι*). V, 10, 5 *τάς τε πύλας τις ἀνοι-*

γέτω ἐμοί, ἃς εἴρηται (sc. *ἀνοίγειν*). V, 38, 4. 62, 1. VI, 36, 3 *πολλῶν ἔμπειροι, ὥσπερ ἐγὼ Ἀθηναίους ἀξιῶ* (sc. *ἐμπείρους εἶναι*). VII, 66, 3 *ἐπειδὰν ᾧ ἀξιοῦσι προύχειν κολουθῶσι, τό γ' ὑπόλοιπον αὐτῶν τῆς δόξης ἀσθενέστερον — ἐστιν ἢ εἰ μηδ' ᾠήθησαν* (sc. *προύχειν*). VII, 80, 6. *ἐχώρουν — πρὸς ἄλλον ποταμόν —· ταύτῃ γὰρ οἱ ἡγεμόνες ἐκέλευον* (sc. *χωρεῖν*). VIII, 15, 1 *τά τε χίλια τάλαντα — λύσαντες τὰς ἐπικειμένας ζημίας τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι — ἐψηφίσαντο κινεῖν.* (Sic Cl.; vulg. *ἔλυσαν.* Ad *εἰπόντι* et *ἐπιψηφίσαντι* suppl. *κινεῖν.*) —

Huc fortasse pertinent locutiones hujusmodi: IV, 37, 2 *ἐκήρυξάν τε εἰ βούλοιντο τὰ ὅπλα παραδοῦναι* —, ubi *παραδ.* et cum *ἐκήρ.* et cum *βούλ.* conjungendum est. Item V, 115, 2 *ἐκήρυξαν δὲ εἴ τις βούλεται — λῄζεσθαι.* IV, 68, 3 — *κηρύξαι τὸν βουλόμενον ἰέναι.* In his tamen exemplis, quamquam potest inf. cum *βούλ.* connecti, veri similius est eum ad v. *κηρύσσειν* pertinere et ad *βούλ.* supplendum esse; tum vero non proprie ad nostrum propositum referuntur. — Ad Ellipsin revoco etiam V, 45, 2 *τοὺς Λακεδαιμονίους πείθει* (*Ἀλκιβιάδης*), *πίστιν αὐτοῖς δούς, ἢν μὴ ὁμολογήσωσιν — αὐτοκράτορες ἥκειν, Πύλον τε αὐτοῖς ἀποδώσειν κ. τ. λ.* (Proprie: *τοὺς Λακεδ. πείθει μὴ ὁμολογῆσαι* —, *πίστιν αὐτοῖς δούς, ἢν μὴ ὁμολ.* —.)

Ellipsis verbi finiti.

Kr. docet [1]), raro verbum *εἶναι* in sententiis pendentibus deficere. Cujus tamen generis non pauci loci apud Thucydidem inveniuntur et in sententiis declarativis et in interrogationibus obliquis. Animadvertendum est tamen, aliquot in eo numero esse, ubi jam or. r. plerumque hac copula caret:

A) In sent. declar.

Post ὅτι: III, 37, 3 — *γνωσόμεθα ὅτι — — ἀμαθία ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης* (sc. *ἐστί*). V, 10, 2 *ἀγγέλλεται — ὅτι ἥ τε στρατιὰ ἅπασα φανερὰ τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει καὶ* — —. (Ad *φανερά* suppl. *ἐστί.*) VI, 34, 4 *μάλιστ' ἂν αὐτοὺς — ἐς λογισμὸν καταστήσαιμεν ὅτι ὁρμώμεθα μὲν* — —, *τὸ δὲ πέλαγος αὐτοῖς πολὺ* (sc. *ἐστί*) *περαιοῦσθαι.*

---

[1]) § 62, 1, ann. 4.

Post ὡς: I, 34, 1 *ἢν δὲ λέγωμεν ὡς οὐ δίκαιον* — (sc. *ἐστίν*). IV, 61, 2 *χρὴ* — — *παρεστάναι* — *μηδενὶ ὡς οἱ μὲν Δωριῆς ἡμῶν πολέμιοι τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν* — *ἀσφαλές*. (Suppl. *εἰσίν* et *ἐστί*.) VI, 34, 1 — *δηλοῦντες ὡς κοινὸς ὁ κίνδυνος* (sc. *ἐστί*). VII, 68, 2 *ὡς δὲ ἐχθροὶ καὶ ἔχθιστοι, πάντες ἴστε*. (Suppl. *εἰσί*.) — Jam vero eæ locutiones »impersonales», quæ in or. r. plerumque *ἐστί* desiderant: I, 77, 3 — *οὐδ᾿ ἂν* — *ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεὼν*[1] (sc. *ἐστι*) *τὸν ἥσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν*. Item VII, 73, 1 *ἐσηγεῖται* — *ὡς οὐ χρεὼν ἀποχωρῆσαι* — *αὐτοὺς περιιδεῖν*. IV, 92, 1 *χρῆν* — *μηδ᾿ ἐς ἐπίνοιαν* — *ἐλθεῖν* —, *ὡς οὐκ εἰκὸς Ἀθηναίοις* — *διὰ μάχης ἐλθεῖν*. V, 29, 2 *ἐς θροῦν καθίστατο ὡς καὶ σφίσι ποιητέον τοῦτο*. — Ad extremum commemoro II, 88, 2 *ἔλεγε* — *ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον*, — *ὅ τι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς ἐστί*, ubi *οὐδὲν* — *ὅ τι οὐ* quasi unam notionem faciunt.

Nonnumquam, etsi raro, verbum finitum alius verbi atque *εἶναι* subaudiendum est: VI, 18, 1 *οἷς χρεὼν* — *ἐπαμύνειν καὶ μὴ ἀντιτιθέναι ὅ τι οὐδὲ ἐκεῖνοι ἡμῖν* (sc. *ἐπήμυναν*). I, 139, 4 *πολλοὶ ἔλεγον* — — *καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι* —, ubi post alterum *ὡς* repet. *χρή*.

B) In interrog. obl.

I, 33, 2 *σκέψασθε τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ τίς τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα* (sc. *ἐστί*). I, 87, 1 *οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν ὁποτέρα μείζων* (sc. *ἐστί* vel *εἴη*). III, 38, 4 *τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα* — *σκοποῦντες ὡς* (quam) *δυνατὰ* (sc. *ἐστι*) *γίγνεσθαι*. III, 59, 1 — *κατανοοῦντας* — *ὡς ἀστάθμητον* (sc. *ἐστι*) *τὸ τῆς ξυμφορᾶς ᾧ τινί ποτ᾿ ἂν* — *ξυμπέσοι*. IV, 59, 2 *περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν ὡς* (quam) *χαλεπόν* (sc. *ἐστι*), *τί ἄν τις* — *μακρηγοροίη*. VII, 69, 2 *ὁρῶν οἷος ὁ κίνδυνος καὶ ὡς ἐγγύς* (sc. *ἐστι*; sic Vat., alii cdd. *ἦν*.) — Alia forma atque *ἐστί* suppl. IV, 40, 2 — *τινος ἐρομένου* — —, *εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κἀγαθοί* (sc. *ἦσαν*). — Aliud verbum: VIII, 92, 10 *ἠρώτων εἰ δοκεῖ* — *οἰκοδομεῖσθαι, καὶ εἰ ἄμεινον εἶναι* —, ubi post alterum *εἰ* repet. *δοκεῖ*. — Obscurum est V, 76, 3 *ἀφικνεῖται* — *δύο λόγω φέρων* —, *τὸν μὲν καθ᾿ ὅ τι εἰ βούλονται πολεμεῖν, τὸν δ᾿ ὡς εἰ εἰρήνην ἄγειν*. Quid post *καθ᾿ ὅ τι* et *ὡς* supplendum sit, incertum est (Cl.); Kr. intelligit *ἔσται*.

---

[1]) v. p. 30 ann. 3.

Ellipsis participii.

Partic. *ὤν* deficit: a) sæpe post *ὁρᾶν:* II, 45, 1 *ὁρῶ μέγαν* (sc. *ὄντα*) *τὸν ἀγῶνα.* IV, 24, 3 *ὁρῶντες — τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας* (sc. *οὔσας*) *ναῦς* (paucitatem navium). IV, 25, 4 *ὁρῶντες τὰς ναῦς κενάς* (sc. *οὔσας*). VIII, 16, 2 *ἑώρα τὰς ναῦς πολλάς* (sc. *οὔσας*). V, 66, 1 *ὁρῶσι — τοὺς ἐναντίους ἐν τάξει* (sc. *ὄντας*). VI, 51, 2 *ὡς εἶδον τὸ στράτευμα ἔνδον* (sc. *ὄν*). — b) Post alia verba: III, 94, 4 *τὸ γὰρ ἔθνος — οὐ χαλεπὸν* (sc. *ὄν*) *ἀπέφαινον — καταστραφῆναι.* Item IV, 3, 2 *ἀπέφαινε πολλήν εὐπορίαν ξύλων τε καὶ λίθων* (sc. *οὖσαν*). VI, 23, 3 *εἰδὼς — χαλεπὸν* (sc. *ὄν*). VII, 1, 1 *πυνθανόμενοι — — οἷόν τε* (sc. *ὄν*).

Non raro partic. ex vicino verbo intelligendum est: a) post *ὁρᾶν:* I, 78, 4 *ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτῃ ἁμαρτίᾳ ὄντες οὔτ᾽ αὐτοὶ οὔτ᾽ ὑμᾶς ὁρῶντες* (sc. *ἐν ἁμαρτίᾳ ὄντας*), I, 80, 1 *καὶ αὐτὸς — ἔμπειρός εἰμι, — καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὁρῶ* (sc. *ἐμπείρους ὄντας*). II, 11, 8 — *τὴν τῶν πέλας δῃοῦν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν ὁρᾶν* (sc. *δῃουμένην*). II, 86, 4 *ὡρμίσαντο καὶ αὐτοὶ —, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον* (sc. *ὁρμισαμένους* vulgo; nonne aptius *ὁρμιζομένους* aut *ὡρμισμένους?*). III, 16, 4 *ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι —, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον* (sc. *ἀναχωρήσαντας* vulgo; nonne aptius *ἀνακεχωρηκότας?*). V, 80, 2 *οὐ μέντοι — ἀπέστη —, ἀλλὰ διενοεῖτο, ὅτι καὶ τοὺς Ἀργείους ἑώρα* (sc. *ἀποστάντας,* Schol.; aptius Cl. *ἀφεστηκότας*). VIII, 105, 3 *ἐτύγχανον — ἐς φυγὴν ὁρμήσαντες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἄλλους ἑώρων* (sc. *ἐς φυγὴν ὁρμήσαντας* vulgo; nonne aptius *ὁρμῶντας* aut *ὡρμηκότας?*). — b) Post *alia verba:* II, 73, 3 — *φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους, οὔτε νῦν περιόψεσθαι* (sc. *ἀδικουμένους*). VII, 69, 1 *ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθύς, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾐσθάνοντο* (sc. *πληροῦντας*).

Anacoluthon.

Nonnumquam periodus verborum a scriptore interrumpitur, ut pars posterior aliter conformetur atque ratione habita verbi regentis aut prioris alicujus ex eo pendentis partis exspectatum sit. Quæ turbatæ structuræ vulgo nomine anacoluthi afficiuntur. Multa esse eorum genera notum est; nobis tantum cum iis est,

quæ in or. obl. sparsim occurrunt. (Ex quadam parte huc pertinent loci, ubi or. r. cum or. obl. mixta est, sicut IV, 92, 7 *δεῖξαι ὅτι* — *κτάσθωσαν* — *οἷς δὲ* — *οὐκ ἀπίασιν* et ille usus, qui in foederum conditionibus enumerandis frequens est[1]). Mira sunt hæc: IV, 37, 1 *γνοὺς δὲ* — *ὅτι* — *διαφθαρησομένους αὐτούς* et V, 46, 3 *εἰπεῖν τε ἐκέλευον ὅτι καὶ σφεῖς* — *πεποιῆσθαι*. Minus molestum hoc genus: I, 44, 1 *μετέγνωσαν Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι* — —, *ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο*. (Exspectaveris *ποιήσασθαι*, cujus tamen repetitio dura esset.) — I, 52, 2 *ὁρῶντες* — *πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμβεβηκότα*, *αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς* —, *καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὖσαν τῶν νεῶν*. (Exspect. fere *καὶ περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι ἐπισκευάσαι τὰς ναῦς* vel simile, quoniam hoc membrum altera est pars generis *ἄπορα*; redditur tamen species sicut genus ab *ὁρῶντες* pendens.) — I, 72, 1 *ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους* —, *δηλῶσαι δὲ* — (pro *δηλώσοντας*. Cl. putat, *δηλ.* quodam modo ab *ἔδοξεν* pendere; aptius, credo, Kr. a *παριτητέα εἶναι*, sicut non raro inf. post verba eundi, *πέμπειν*, sim., ad finem exprimendum usurpatur). — Interdum verbum regens inexspectato repetitur, etsi alia forma: II, 5, 5 *κήρυκα ἔπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε* — *ὁσίως δράσειαν* — —, *τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν*. (*ἔλεγον αὐτοῖς* pleonastice sunt posita; Boehm. existimat, si abessent, sententiam minus dilucidam fore; ambiguitatem tamen, credo, ipsa negatio *μὴ* præcaveret.) Item VIII, 45 4 — *ἀντιλέγων* — *ὡς οἱ μὲν Χῖοι ἀναίσχυντοι εἶεν* — —, *τὰς δ' ἄλλας πόλεις ἔφη ἀδικεῖν* (pro *αἱ δ' ἄλλαι πόλεις ἀδικοῖεν*, Pp.). Item VIII, 86, 6 *αὐτὸς δὲ ἀποκρινάμενος* — *ὅτι τοὺς μὲν πεντακισχιλίους οὐ κωλύοι ἄρχειν, τοὺς μέντοι τετρακοσίους ἀπαλλάσσειν ἐκέλευεν αὐτούς*. — Multiplex anacoluthon præbet VIII, 78, 1 *οἱ στρατιῶται διεβόων ὡς ὑπό τε Ἀστυόχου καὶ Τισσαφέρνους φθείρεται τὰ πράγματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος οὔτε πρότερον ναυμαχεῖν*, — — *οὔτε νῦν* —, *ἀλλὰ τὰς παρὰ Τισσαφέρνους Φοινίσσας ναῦς μένοντες* — *κινδυνεύσειν διατριβῆναι· τὸν δ' αὖ Τισσαφέρνην τάς τε ναῦς ταύτας οὐ κομίζειν, καὶ τροφὴν ὅτι οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ διδοὺς κακοῖ τὸ ναυτικόν*. [Cl.: »*ἀλλὰ* — *μένοντες* — *κινδυνεύσειν* kehrt ohne Rücksicht auf die Construction des ersteren abhängigen Satzglie-

[1]) V. p. 36.

des (*ὡς φθείρεται τὰ πράγματα κτέ.*) zu dem Hauptverbum zurück». Quid intelligat, non video, nisi forte verba *ὡς φθείρ. τὰ πρ.* errato scripta sunt pro *τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος κ. τ. λ.*; nam hæc ipsa respondere sequentibus *ἀλλὰ — μένοντες —* ex conjunctione *ἀλλά* apparet, quæ præcedentem negationem desideret; et verba *ὡς φθ. τ. πρ. id totum* indicant, cujus partes sunt omnia sequentia membra. Ergo, si periodus constanter usque ad finem perducta esset, sic fere legeretur: *τοῦ μὲν* (*Ἀστυόχου*) *οὐκ ἐθέλοντος — — ἀλλὰ σφῶν — μενόντων — κινδυνευσόντων* (aut *τοῦ μ. οὐκ. ἐθέλ. — — ἀλλὰ περιορῶντος σφᾶς — μένοντας — κινδυνεύσοντας — —*) *—· τοῦ δ' αὖ Τισσαφέρνους οὐ κομίζοντος, καί, τροφὴν οὐ — διδόντος, κακοῦντος τὸ ναυτικόν.* Ad hanc igitur molestam repetitionem participiorum evitandam Thuc., mea sententia, consulto anacoluthon admisit ita, ut *κινδυνεύσειν* a *διεβόων* pendeat. Nulla autem necessitas erat• post *τὸν δ' αὖ Τ. — οὐ κομίζειν*, quod item ad *διεβόων* revocatur, *ὅτι* usurpandi.

Anacoluthon numeri: VI, 25, 2 *εἶπεν — — — ἑτοιμασόμενοι ἄξειν.* (*ἑτοιμ.* grammatice ad *εἶπεν* refertur, e sententia ad omnes duces, Cl.) Item VI, 64, 5 *ἔλεγε — — αὐτοὶ μὲν ἀποκλῄσειν.* — (Frequentior est consuetudo pron. *σφᾶς* post verbum singularis numeri ponendi: III, 111, 3 *ᾔκόντισέ τις νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς·* sed quum in hac commentatione usum pronominum non tractem, ad Kr.[1]) delego.)

Anacoluthon casus: VII, 3, 1 *κήρυκα προσπέμπει — λέγοντα ἑτοῖμος εἶναι* (quasi præcedat *λέγων*). Cf. III, 52, 2. — II, 74, 1 *οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο — ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας* (pro *ὁρῶντες* et *πάσχοντες*; causa videtur in interposito *δεῖ* inesse, Kr. Cl.). VIII, 48, 5 *ἔφη — — αὐτοὺς νομίζειν — —, καὶ ἄκριτοι ἂν ἀποθνήσκειν* [pro *ἀκρίτους*. V. Cl., qui confert V, 41, 2 *οὐκ ἐώντων — ἀλλ' — ἑτοῖμοι εἶναι.*] VIII, 63, 4 *ἐσκέψαντο — ἐᾶν —, αὐτοὺς δὲ — ὁρᾶν —* (pro *αὐτοί*). — I, 31, 2 *ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμάχους γενέσθαι* [pro *ξυμμάχοις*. Pro *ἐλθοῦσιν* æque bene *ἐλθόντας* potuisse scribi notum est. *Dat.* post *ἔδοξεν*: I, 63, 1 *ἔδοξε δ' οὖν* (*αὐτῷ*) *ξυναγαγόντι — βιάσασθαι.* I, 107, 4 *ἔδοξε δ' αὐτοῖς — περιμείνασι σκέψασθαι —.* Alibi. Sæpe tamen *Acc.*: I, 53, 1 *ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς*

---

[1]) »Gr. Reg.» sub »Pronomen» et Gramm. § 55, 2, 3.

— *ἐσβιβάσαντας* —. VII, 74 *ἔδοξεν αὐτοῖς* — — *ἀναλαβόντας* —. (Sic. Vat. pro vulg. *-ες*, quod anacoluthon Kr. retinet »als ob *ἔγνωσαν* oder *ἐψηφίσαντο* vorherginge«, Cl. rejicit.) Item alibi. — Similiter IV, 2, 3 *εἶπον δὲ τούτοις* — *παραπλέοντας* — *ἐπιμεληθῆναι*. V, 71, 2 *τοῖς μὲν Σκιρίταις* — *ἐσήμηνεν ἐπεξαγαγόντας* —, et deinde *παρήγγελλεν* — *Ἱππονοΐδᾳ καὶ Ἀριστοκλεῖ ἔχουσι* (*λόχους*) *παρελθεῖν καὶ ἐσβαλόντας πληρῶσαι*, ubi utrumque. — Verum anacoluthon præbet I, 62, 3 *ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντι* — *ἐπιτηρεῖν* —, ubi exspectato *ἔχοντα* (vel *ἔχοντος*) notio *ἔδοξεν* pro *ἦν γνώμη* videtur scriptori obversata esse.]

Etsi non proprie ad anacoluthon pertinet, quum tamen a communi constructione quodam modo abhorreat, hic commemoro I, 23, 6: *τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν*. Duplicem structuram hic esse plerique concesserunt, et recte annotat Boehm.: »zu der grammatisch schon vollständigen Constr. *τὴν πρόφασιν ἡγοῦμαι τοὺς Ἀθ. μεγάλους γιγν.* kommt noch ein gleichfalls von *ἡγοῦμαι* abhäng. Inf. *ἀναγκάσαι* hinzu«. Kr. item. Cl. tamen difficultatem sic demovere conatur: »Fasst. man *τὴν ἀληθ.* — — *λόγῳ* als Prædicat —, *τοὺς Ἀθην.* — *ἀναγκ. ἐς τὸ πολ.* als Object zu *ἡγοῦμαι*, so ist es nicht nöthig, mit den meisten Herausgebern eine Unregelmässigkeit der Construction anzunehmen: für den eigentlichsten — Grund des Krieges halte ich das, dass die Athener durch ihre wachsende Macht und die dadurch den Laked. eingeflösste Furcht diese endlich dazu getrieben haben, die Waffen zu ergreifen«, quæ versio plane recta est et tamen — prorsus idem continet quod Kr. Boehm. alii volunt; nam si sententia »dass die Athener — — getrieben haben — »ut res jam ab aliis concessa (»Factum«) poneretur, Cl. recte judicaret, hic non esse duplicem constructionem; tum vero haberemus: das bekannte Verhältniss, dass die Athener — — getrieben haben die Waffen zu ergreifen, halte ich für den eingentlichsten Grund des Krieges; quod mirum esse, quis non videat? Nunc vero, quum verba *τοὺς Ἀθην. μεγ. γ.* — *ἀναγκάσαι* non »ein bekanntes Factum« exprimant sed ex opinione ipsius Thucydidis ea profecta esse appareat, necessario sententia fit: *ἡγοῦμαι* (*τοὺς Ἀθηναίους μεγ. γ.* — — =) *τὴν αὔξησιν τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως καὶ τὸν φόβον, ὃν παρεῖχον τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀναγ-*

κάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· — ταύτην ἡγοῦμαι — πρόφασιν εἶναι τῆς λύσεως τῶν σπονδῶν. Quod quidem, ut supra dixi, etiam in Classenii versione, etsi contractum, inest.

De modis ac temporibus.

[In his tractandis æque ac ceteris in partibus ea, quæ normas »principales» (die Hauptregeln) sequantur, velut frequentissimos illos locos, ubi Thuc. optativo præs. aut objectiva expositione utitur, prætermittens, tantum ea, quæ aliqua ex parte ab illis normis absint, attingam.]

P. 13, ubi post expositionem veri similis originis narrationis »objectivæ» omnes formas complexus sum, quas or. obl. pro præsenti ind. orationis rectæ præberet, ad extremum commemoravi (*εἶπεν ὅτι πλούσιος*) *ἦν* pro or. r. »*εἰμί*». Quam hujus formæ explanationem ibi protuli, hic repeto: *πλούσιος ἦν* pæne ex ejus, qui nunc narrat, animo eruendum est; i. e. pæne narrat de alio quodam: *πλ. ἦν*, sed culpam, si forte erret, a se ad illum transfert: *εἶπεν*. Ex quo apparet, ut ibi dixi, hanc formam maxime omnium »subjectivam» esse (magis etiam quam *ὅτι εἴη*); quæ quum ita sint, num Kuehn. [1]) eam jure ad expositionem objectivam referat, dubito.

---

[1]) Quid de hac re intelligeret K. jam diu miratus eram, quum apud *S. J. Cavallinum* (»De modis atque temporibus orationis obliquæ apud Herodotum». Lundæ 1877) eandem, quam ipse feceram, observationem vidi. Sejunxit enim Kuehn. duas prorsus similes notiones. In § 550, 3 *a*) præter alia exempla affert *Xen. An.* I, 2, 21: *ᾔσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν·* addit: or. r.: *τὸ Μ. στρ. — ἦν καὶ τοῦτο ᾔσθετο.* In *c*) *Xen. Cyr.* III, 3, 9 *Κύρος κατενόει ὡς οἱ στρατιῶται τὰ σώματα εὖ εἶχον*, ubi or. r. ponit: *οἱ στρ. τὰ σώμ. εὖ ἔχουσι καὶ Κύρος τοῦτο κατανοεῖ.* Et tamen utrumque horum exemplorum ejusdem generis est; nam si subjecta verborum regentium respicimus, or. r. est: (*ᾔσθετο·*) »*τὸ Μ. στρ. — ἐστί*», et (*κατενόει*) »*τὰ σώμ. εὖ ἔχουσι*». Sin ejus, qui nunc narrat, rationem habemus, hæc assequimur: *τὸ Μ. στρ. — ἦν, καὶ τοῦτο ᾔσθετο*, et: *τὰ σώμ. εὖ εἶχον καὶ τοῦτο Κ. κατενόει.* Jam, credo, patet, distinctionem, quam Kuehn. exhibet, nullam esse: in *c*) docet: »*Der Hauptsatz und der Nebensatz* werden *beide* auf die Gegenwart des Redenden bezogen», quod, per se rectum, sejungit a priore, *a*), ubi disserit: »*Der Nebensatz* hat dieselbe Form, welche der durch ihn ausgedrückte Gedanke in der unabhängigen Rede nach der Anschauung des Redenden haben würde»; considerantibus autem nobis, ver-

Etsi hic usus admodum frequens est [1]), quum tamen a communi norma or. r. in obl. mutandi quodam modo discrepet, non alienum a meo proposito putavi, quæ ejusmodi exempla apud Thuc. inveni, afferre. Atque primum animadvertendum est, ea, apud Thuc. saltem, multo sæpius in iis sententiis occurrere, quæ jam in or. r. pendentes (Nebensätze) erant. Sunt autem nonnulli loci, ubi imperf. utrum præsenti or. r. respondeat an tantum animadversionem ipsius scriptoris contineat, incertum sit, ut IV, 27, 1 (*νομίζοντες*) *τοὺς ἄνδρας — τοῖς πλοίοις, ἃ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἦγε, — ἐκπλεύσεσθαι.* (Quum totæ sententiæ, ubi exempla occurrunt, facile apud ipsum scriptorem inveniri possint, plerisque locis tantum eas formas, de quibus hic agitur, afferam.)

A) *In sententiis primariis.*

a) In sent. declar.:

II, 88, 1 *αἰσθόμενος ὅτι — ἐφοβοῦντο, ἐβούλετο —*. III, 82, 7 *ἐλογίζετο — ὅτι — προσελάμβανε.* V, 21, 3 *ὅτι οὐκ ἐπείθετο.* (Incertum *ὅτι* »weil» an »dass» significet; incertum etiam *ἐπείθετο* resp. præs. an ex or. r. restet, ut præteritum in præt. sit.) VI, 1, 1 *ὅτι — ἀνηροῦντο.* 33, 6 *ὡς ᾔει.* VII, 49, 1 *ὅτι ἦν.* VIII, 94, 1 *ὡς — ἔπλεον.*

b) In interrog. obl.:

I, 50, 2 *οὐ — τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο, ὁποῖοι ἐκράτουν ἢ ἐκρατοῦντο.* 96, 1 *ἃς — ἔδει* — (relat. signif. interrog.). I, 34,

---

sum regens (der Hauptsatz) *semper* eodem modo ad eum, qui nunc narrat, referri, dilucidum est, etiam in *a*) *utrumque* enuntiatum (»beide») ad tempus narrantis revocari. Quo non observato Kuehn. § 595, 3, ubi eandem rem tractat, nescio quas attulit formas orationis rectæ: *Thuc.* I, 134, 1 *λέγεται δ' αὐτὸν (Παυσανίαν) — γνῶναι ἐφ' ᾧ ἐχώρει*, ad quod addit: or. r.: *γιγνώσκω, ἐφ' ᾧ χωρεῖ·* debebat esse: (*λέγεται*) »*ἔγνω ἐφ' ᾧ ἐχώρει*», quod, ipsum or. obl. efficiens, ortum est ex: (*ἔγνω·*) »*ἐπὶ τούτῳ χωρεῖ*». VII, 60, 2 *ἐβουλεύσαντο — τὰς ναῦς ἁπάσας, ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλοώτεραι, — πληρῶσαι*, addit: or. r.: *βουλεύονται τὰς ναῦς — ὅσαι εἰσὶ —, πληρῶσαι.* debebat esse: »*πληρώσωμεν τὰς ναῦς*»; nam *βουλεύ.* non ad or. r. pertinet. *Xen. Cyr.* II, 2, 9 *ὁ λοχαγὸς ᾔδει ὅπου ἔκειτο ἡ ἐπιστολή*, or. r.: *οἶδα, ὅπου κεῖται··* debebat esse: »*ἐνταῦθα κεῖται*»· nam si *οἶδα* ad or. r. pertinuisset, or. obl. debuit esse: *ἔφη εἰδέναι, ὅπου —*. Recte autem ad Thuc. VI, 29, 1 *ἑτοῖμος ἦν — κρίνεσθαι, εἴ τι τούτων εἰργασμένος ἦν* addit: or. r.: *ἑτοῖμός εἰμι — κρίνεσθαι, εἰ — εἰργασμένος εἰμί·* nam *ἑτοῖμος ἦν* prægnanter positum est pro: *ἔφη ἑτοῖμος εἶναι.*

[1]) Cf. Bem. p. 17 et 18.

1 v. supra. III, 22, 5 οὐ — ᾔδει ὅ τι ἦν. V, 30, 2 ἃ — ἠδικοῦντο (fortasse a scriptore). VI, 30, 2 ὅσον — ἀπεστέλλοντο. 31, 5 ἃ ἔχοντας — ἀπέστελλε — καὶ ὅσα — ἔμελλεν —, ἃ εἰκὸς ἦν — — καὶ ὅσα ἔχων ἔπλει. 57, 1 ὡς — ἐχρῆν. VII, 42, 3 ὡς εἶχεν.

B) *In sententiis secundariis.*

I, 101, 3 ὅσα ἔδει. III, 11, 3 εἰ μὴ — ἠδίκουν. 32, 2 εἰ — διέφθειρεν. IV, 16, 1 τὰς ναῦς —, ὅσαι ἦσαν —. 22, 3 εἰ — ἐδόκει — —, ποιήσοντας ἃ προκαλοῦντο. 29, 4 ᾗ χρῆν. 40, 1 ὡς ἐδύναντο. 97, 3 ὁ ἦν ἄψαυστον. 130, 7 ὥσπερ εἰώθεσαν (plqpf. signif. impf.). V, 32, 5 ὥσπερ — εἶχον. 46, 3 εἰ ἐβούλοντο. VI, 49, 4 ἃ ἦν ἐρῆμα. 53, 1 ὧν — ἐνεκάλει (post præs. hist.; incertum an a scriptore). VII, 36, 4 ᾧπερ — ἐπίστευον (a scriptore?). 60, 2 v. supra ann. 74, 1 ὅσα — ὑπῆρχεν. VIII, 76, 6 ᾧ — ἦν —, οἵ γε μήτε — εἶχον —, ἀλλ' — ἐπορίζοντο.

Quoniam eas formas inspeximus, quas præs. orationis rectæ in or. obl. post tempora historica accipit [ab »εἰμί« fit 1) ἐστί, 2) εἴη, 3) ἦν], etiam cetera tempora primaria, perf. et. fut., inquiramus.

Perf. (ἔλεγεν·) »πεποίηκα« eodem modo in or. obl. triplicem mutationem præbere potest: (ἔλεγεν ὅτι) 1) πεποίηκε (objectiv), 2) πεποιήκοι, 3) ἐπεποιήκει; accedit autem hic 4) ἐποίησε [1]). Formam objectivam, ut usitatissimam, omitto. *Opt.* autem rarus est; apud Thuc. ter: II, 48, 2 ἐλέχθη — ὡς — ἐσβεβλήκοιεν. VII, 83, 1 ἔλεγον, ὅτι — παραδεδώκοιεν. VIII, 108, 1 κατέπλευσε — ἀγγέλλων ὅτι — πεποιήκοι.

Etiam *plqpf.* rarum: [2]). *A*) *In sent. prim.*: *a*) in sent. declar.: I, 50, 1 οὐκ αἰσθόμενοι, ὅτι ἥσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ, — ἔκτεινον (pæne = impf. »strati jacebant« vel sim.). IV, 23, 1 οὐκ ἀπεδίδοσαν, ἰσχυριζόμενοι ὅτι δὴ εἴρητο (pæne = »scriptum habebant«). *b*) In interrog.: VI, 31, 5 εἰ γάρ τις ἐλογίσατο — — ὅσα τε ἤδη προετετελέκει (ἡ πόλις) — —, ἅ τε — τις — ἀναλώκει. VI, 60, 5 ἄδηλον ἦν εἰ ἀδίκως ἐτετιμώρηντο. *B*) *In sent. secund.*: IV, 73, 4 λογιζόμενοι — οἱ — στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προεκεχωρήκει — (quod tamen potest ex mente Thuc. cogitari). VI, 29, 1 ἑτοῖμος ἦν — κρίνεσθαι, εἴ τι τούτων εἰργασμένος ἦν, καὶ εἰ —

---

[1]) Cf. p. 49 ann. 1. [2]) Cf. Bem. p. 18.

εἴργαστο. VII, 18, 3 *οἱ Λακεδ. νομίσαντες τὸ παρανόμημα, ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, — ἐς τοὺς Ἀθην. — περιεστάναι* (fortasse a scriptore; quod apud Thuc. *σφίσι* non plane impedit.) VIII, 82, 2 *τὰ δὲ τοῦ πολέμου — ἔφη, ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ᾕρητο, — πράξειν.* (*ᾕρητο* fere = *ἦν.*)

De *futuro* cf. Madv.[1]). Ex or. r. (*ἔλεγεν·*) »*ποιήσω*» in or. obl. fit *ὅτι ποιήσει* aut *ποιήσοι.* Formam objectivam prætermitto. *Opt.* apud Thuc. inveni: *a)* in sent. declar.: I, 90, 4 *ὑπειπὼν τἄλλα ὅτι — πράξοι, ᾤχετο.* (Kr. *πράξει.*) II, 2, 3 *προιδόντες γὰρ — ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος.* II, 80, 1 *λέγοντες ὅτι — ἔσοιτο.* IV, 83, 4 *εἰρήκεσαν —, ὡς — ποιήσοι.* Ibid. 110, 2 *εἰδότες ὅτι ἥξοι.* VI, 25, 2 *εἶπεν ὅτι — βουλεύσοιτο.* VI, 74, 1 *ἐπιστάμενος ὅτι φεύξοιτο.* VIII, 48, 2 *ἔλεγον ὅτι — ἔσοιτο καὶ — παρέξοι.* 50, 1 *γνοὺς — ὅτι ἔσοιτο.* 99, 1 *ἐπεστάλκει — ὅτι οὔτε αἱ νῆες παρέσοιντο.* *b)* In interrog. obl.: V, 7, 2 *ἀναλογιζομένων — πρὸς οἵαν ἐμπειρίαν — γενήσοιτο.* VIII, 61, 1 *ἠπόρει ὅπως βοηθήσοι.* — Utrumque VI, 30, 2 *μετ' ἐλπίδος — καὶ ὀλοφυρμῶν, τὰ μὲν ὡς κτήσοιντο, τούσδ' εἴ ποτε ὄψοιντο.*

Jam vero tempora historica, *impf.* et *aor. ind.*, inspiciamus. Or. r.: (*ἔλεγεν·*) »*ἐγὼ. ἦν*» pæne semper in or. obl. objectivam formam (*ἔλεγεν ὅτι*) *ἦν* retinet[2]); quod quum fit, *ἦν* ratione habita hujus temporis, quo narratur, dupliciter præteritum est, quod vulgo appellant: *præteritum in præterito.* Potest tamen nonnumquam in. præs. opt. transire (quo cum or. r. »*εἰμί*» confunditur); cujus tamen usus nullum exemplum Thucydidium habeo[3]). —

Aor. ind. (*ἔλεγεν·*) »*ἐποίησα*» in or. obl. plerumque fit (*ἔλεγεν ὅτι*) *ἐποίησεν*, objectivum; quod idem est *præteritum in præterito.* Interdum tamen forma (*ἔλεγεν ὅτι*) *ποιήσαι* usurpatur. Cf. Madv., qui docet[4]), aor. opt. significationem *præteriti* habere »wenn der optativ entweder wegen der abhängigkeit von einem præteritum oder zur bezeichnung der wiederholten handlung statt des indicativs eintritt» i. e. in or. obl., quum opt. a præterito ortum est.

---

[1]) Bem. p. 27 sqq.

[2]) Hoc *ἦν* ad objectivam formam pertinere, conspicuum est; quum enim ille, qui *εἶπεν*, dixisset: »*ἐγὼ ἦν*», in ejus, qui audivit (vel audisse se fingit = qui nunc narrat) animo forma: *οὗτος ἦν* exstitit. Non pertinere puto illud *ἦν*, quod præsenti »*εἰμί*» respondeat. Cf. supra p. 44.

[3]) Cf. Bem. p. 13, ann. 10, ubi Madv. a Xen. et Demosth. exempla sumit.

[4]) Bem. p. 23 sqq. Cf. Kuehn. § 389, p. 157, ann. 1.

Hunc aor. opt. apud Thuc. inveni: I, 38, 1 *λέγοντες ὡς οὐκ — ἐκπεμφθείησαν*. I, 133 *ἀποφαίνοντος — ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν — παραβάλοιτο, προτιμηθείη δὲ — ἀποθανεῖν* (Boehm. »dass er ihn nie aufs Spiel gesetzt habe und doch der vorzügl. Ehre gewürdigt worden sei«). II, 5, 5 *λέγοντες ὅτι — δράσειαν*. IV, 65, 3 *τοὺς στρατηγοὺς — ἐζημίωσαν, — ὡς — δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν*. (*ὡς* = »in der Meinung dass«.) IV, 97, 2 *ἔλεγε — ὅτι — δράσειαν*. IV, 108, 2 *ἐδήλου ὡς — ἐκπεμφθείη*. V, 56, 2 *ἐπεκάλουν ὅτι — ἐάσειαν —*. V, 61, 2 *ἔλεγον — ὅτι οὐκ ὀρθῶς αἱ σπονδαὶ — γένοιντο*. VI, 28, 2 *ἐβόων ὡς — ἡ τῶν Ἑρμῶν περικοπὴ γένοιτο*. VI, 64, 4 *διεθρόησαν ὡς χρήματα πολλὰ ἴδοιεν*. VII, 25, 9 *ἔπεμψαν — πρέσβεις — ἀγγέλλοντες — ὡς — ἡσσηθεῖεν*. VII, 31, 3 *ἀγγέλλει* (præs. hist.) — *ὅτι — πύθοιτο*. VIII, 83, 3 *ἀνελογίζοντο — ὡς οὔτε μισθὸν ἐντελῆ πώποτε λάβοιεν*. VIII, 86, 3 *οἱ δ' ἀπήγγελλον ὡς — ἡ μετάστασις γένοιτο*. VIII, 108, 1 *κατέπλευσε — ἀγγέλλων ὅτι τὰς — ναῦς ἀποστρέψειε*.

Omnes has sententias primarias esse patet; et valet quidem hodie id præceptum, quod Madv. dedit[1]), *impf. et aor. ind., quæ jam in or. r. pendentia fuerint, in or. obl., ubi in sententiis secundariis ponantur, immutata retineri*. Quod quum constitutum et fixum sit, exempla enumerare supervacaneum videatur. Quamquam, quum recentius sit inventum, omnibus id argumentis confirmare non alienum sit:

A) *Imperf. restat:* II, 102, 5 *ἐδόκει αὐτῷ ἱκανὴ ἂν κεχῶσθαι δίαιτα — ἀφ' οὗπερ — οὐκ ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο* (quod fortasse ex or. r. præs. »*πλανῶμαι*« cogitari potest). IV, 114, 5 *ἔλεξε — — ξυγγνώμην εἶναι, εἴ τι ἠναντιοῦντο* (antea). V, 13, 1 *ἀπετράποντο — νομίσαντες οὐδένα καιρὸν εἶναι ἔτι — οὐκ ἀξιόχρεων αὐτῶν ὄντων δρᾶν τι ὧν κἀκεῖνος ἐπενόει* (Brasidas qui jam mortuus erat). V, 30, 2 *ἀντέλεγον — — ὀμόσαι — αὐτοῖς ὅτε — ἀφίσταντο*. V, 13, 2 *ὅτε ἐξῄεσαν*. V, 31, 5 *καθίσταντο*. V, 35, 5 *ἐγκρατεῖς ἦσαν*. VIII, 6, 4 *κατάσκοπον — πέμψαντες — εἰ αἵ τε νῆες αὐτοῖς εἰσιν ὅσασπερ ἔλεγον* (incertum) —, *ἀπαγγείλαντος — ὡς εἴη ταῦτα ἀληθῆ ἅπερ ἤκουον* (inc.). 45, 5 *τὰς δ' ἄλλας πόλεις ἔφη ἀδικεῖν, αἱ — πρότερον — ἀνήλουν —*. 52 *ὧν ποτε — ἦρχον*. 73, 4 *ξυνέμεινεν* (inc.) 86, 3 *ὥσπερ ἀπήγγελλεν*. 92, 3 *κατηγόρει* (inc. an ex præs.).

---

[1]) Bem. p. 13 sqq.

Aor. restat.: I, 138, 4 ὑπέσχετο (quod Madv. ex or. r. perf. ὑπέσχημαι ortum esse putat[1]). III, 10, 6 ἐποιήσαντο. III, 60 ἐδόθη. IV, 16, 1 ἐναυμάχησαν. 73, 2 ἔδειξαν —. — ἦλθον. 98, 8 ἐκτήσαντο. 120, 3 ἐχώρησαν, — ἀνέμειναν. V, 17, 2 ἔσχον (»gewonnen hatten«). 49, 2 ἐσέπεμψαν. 61, 5 κατέθεντο. VI, 46, 1 ὑπέσχοντο (post præs. hist.). VII, 42, 3 ἔπαθεν. 48, 4 ἀπῆλθον. 83, 2 ἀνήλωσαν (post præs. hist.). VIII, 27, 4 ἐκέλευε — ὅσα ἦλθον ἔχοντες —. 43, 3 ἦρξαν. 68, 3 ἔπραξε. 76, 4 ἦλθε —, ἐπολέμησεν. 86, 3 ἐσέβαλον. 87, 5 ἔταξε. — Et impf. et aor.: II, 102, 4 ἔκτεινε — ἑωρᾶτο — ἦν. VII, 18, 2 ἦλθον — ὑπήκουον (inc. an a scriptore).

Conjunctivus (deliberativus).

Quod Kr. docet[2]), *conjunctivum deliberativum* or. r. post tempora historica plerumque in optativum mutari, in Thucydidem non cadit; non paucis enim locis *conj. retinetur*, quum uno aut duobus *opt.* reperiatur. *Conj.*[3]): II, 52, 3 οὐκ ἔχοντες ὅ τι γένωνται, — ἐτράποντο. III, 112, 6 ἀνεπιστημόνων ὅπῃ τράπωνται — διεφθείροντο. IV, 13, 3 ἀπορήσαντες ὅπῃ καθορμίσωνται — ἔπλευσαν. V, 65, 5 οὐκ εἶχον ὅ τι εἰκάσωσιν. VII, 1, 1 ἐβουλεύοντο εἴτε — διακινδυνεύσωσιν — εἴτε — ἔλθωσιν.

De *optativo* cf. Madv.[4]): »Nur in abhängigen fragen kann der aorist des optativs sowohl dem aorist des indicativs als dem des conjunctivs — entsprechen«. I, 25, 1 τὸν θεὸν ἐπήροντο, εἰ παραδοῖεν — τὴν πόλιν — καὶ πειρῷντο —. I, 63, 1 ἠπόρησε μὲν ὁποτέρωσε διακινδυνεῦσαι. (Sic Vat. pro vulg. — σῃ et — σει.) Huc refert Cl. etiam IV, 19, 1 ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴτε βίᾳ διαφύγοιεν — (εἴτε καὶ — μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν. Kr. post βίᾳ susp. ἄν; v. Cl.).

Infinitivus.

Non raro in sententiis secundariis inf. pro verbo finito occurrit[5]), sæpissime post relativa, interdum etiam post conjunctio-

---

[1]) Bem. p. 13, ann. 8. [2]) § 54, 6, 7.

[3]) Tres locos, quos Kr. in »Gr. Reg.« sub »Conjunctiv« laudavit, omitto.

[4]) Bem. p. 27.

[5]) Quoniam Kr. in »Gr. Reg.« sub »Inf.«, 6, et in »Wörterverzeichniss z. d. Anm.« sub »ὅς« plerosque hujusmodi locos enumeravit, tantum eos, quos ibi non inveni, affero.

nes. Animadvertendum tamen, ejusmodi sententias relativas plerumque ipsam narrationem persequi, ut relativum facile in demonstrativum quoddam cum conjunctione dissolvi possit. I, 91, 5 *ὅσα βουλεύεσθαι*. II, 24, 2 *ὧν μὴ χρῆσθαι*. II, 53, 4 *ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι*. V, 28, 1 *πρὸς οὓς τὸν βουλόμενον — ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι*. VI, 25, 2 *ὅσα — δοκεῖν*. VIII, 27, 3 *τὴν πόλιν — — ἢ μόλις — ἐνδέχεσθαι —*. — Post *εἰ*[1]): IV, 98, 4 *ἔφασαν — — αὐτοί, εἰ μὲν ἐπὶ πλέον δυνηθῆναι τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τοῦτ' ἂν ἔχειν*. (Recte, credo, Cl. contra Kr., qui *δυνηθεῖεν* scribit, *δυνηθῆναι* pro *ἐδυνήθησαν* positum esse animadvertit.)

Præs. inf. interdum significationem *præteriti* habet [2]). — *Præs. inf.* non raro *futurum* signif. [3])

Aor. inf. sine ἂν quatenus signif. *futuri* habere possit, quum de hac re vehementer inter doctissimos viros disputatum sit, nihil audeo dijudicare [4]). Item omitto quæstionem de *fut. inf. cum ἂν* [5]).

Or. obl. "latens".

Hoc nomine plerumque eos locos comprehendunt, ubi sine aperto verbo regente optativus quidam, ex *subaudito* verbo dicendi aut sentiendi pendens, ad præcedens enuntiatum adjungitur, velut apud Thuc. in notissimo II, 21, 3 *Περικλέα ἐκάκιζον, ὅτι οὐκ ἐπεξάγοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους*. Multo tamen amplius hanc notionem dilatatam velim. Sunt enim sæpe sententiæ, ubi, etsi primo aspectu notæ illæ orationis obliquæ, personæ et modi mutatio non exstent, tamen si accuratius inspexerimus, veram *notionem* or. obl. inesse appareat. Sic pro *λέγει ὅτι ὀρθῶς πράττει* dici potest: *ὀρθῶς πράττει, ὡς λέγει*; esse tamen quandam distinctionem inter hæc duo, infra conabor monstrare; sed in utroque notio *ὀρθῶς*

---

[1]) Cf. locos Herodoteos apud Cavallinum, l. l. p. 96.

[2]) Hos locos Kr. in »Gr. Reg.» sub »Inf.» enumerat. Cf. Forssm. l. l. p. 9.

[3]) Cf. Kr. »Gr. Reg.» sub »Inf.» et Forssm. p. 62 sqq.

[4]) Cf. Mad. Bem. p. 34 sqq. et Adversaria critica I p. 159 sqq.; Forssm. p. 67 sqq.; Kr. »Gr. Reg.» sub »Inf.»

[5]) Cf. Kr. ed. II, 80, 5; Cl. II, 80, 8 et VI, 66, 1.

πράττει non ut res absoluta pronuntiatur, sed magis minusve ex ejus, qui *λέγει*, opinione pendet. (Cf. in Proleg. »die berichtende Form», quam appellat Behaghelius; quæ quidem, quamquam abest *ὡς*, idem exprimit. Item in lingua suethica: han handlar rätt — »*som* han säger» aut »säger han».) Sic sæpe interposita *ὥς φασι*, *ὡς λέγεται*, *ὡς ἔοικε*, *ὡς εἰκός*, sim. Magnum emolumentum ex hoc more loquendi colligi, statim elucet, præsertim quod ita aptius quam communi or. obl. quævis singula verba enuntiati ab opinione alicujus pendentia reddi possunt. Eligamus II, 18, 5 *ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν· ὁ δέ, προσδεχόμενος, ὡς λέγεται, τοὺς Ἀθηναίους τῆς γῆς ἔτι ἀκεραίου οὔσης ἐνδώσειν τι καὶ κατοκνήσειν περιιδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνεῖχεν.* Si hic pro *ὡς λέγεται* vulg. or. obl. adhibere volumus, tota sententia multo obscurior fit; assequimur enim: *ὁ δὲ λέγεται* — quid tum? Non *ἀνασχεῖν*; nam *ἀνεῖχεν* vere factum est; sed *προσδέξασθαι*; cujus notionis objectum, quod deinde sequitur, *ex fama* affertur; ergo: *ὁ δὲ λέγεται προσδέξασθαι τοὺς Ἀθην.* — *ἐνδώσειν τι καὶ κατοκνήσειν...* jam necesse est: (*καὶ*) *διὰ ταῦτα ἀνεῖχεν·* aut: *ὁ δὲ ἀνεῖχεν· λέγεται γὰρ προσδέξασθαι κ. τ. λ.* Non nego, *potuisse* scribi: *ὁ δὲ λέγεται προσδεχόμενος — — ἀνασχεῖν*, quo omne pondus, ut interdum fit, in participio insideret, quum regis cunctatio iis, qui tum vivebant, satis cognita esse putaretur; suethice: han säges hafva stannat i afvaktan på att — —; tum vero iis, qui minus accurate res illas gestas cognorunt, dubitatio aliqua restaret, num *ipsa cunctatio* facta esset; nam hæc ipsa ambiguitas non raro in or. obl. adhibenda exsistere potest. H. l. autem sententia: cunctatio ejus (omnibus cognita) ex ejus exspectatione — — effecta est, id quod optime exprimitur adjuncto illo verbo, quod famam notat (*ὡς λέγεται*), ad eam ipsam notionem (*προσδεχόμενος κ. τ. λ.*), quæ non necessario vera erat. — Posse tamen interdum etiam in hoc usu, etsi rarius, obscuritatem sententiæ esse, ex hujusmodi exemplis apparet: VIII, 50, 3 *προσέθηκέ τε, ὡς ἐλέγετο, ἐπὶ ἰδίοις κέρδεσι Τισσαφέρνει ἑαυτὸν καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων κοινοῦσθαι*, ubi incertum videri potest, *ὡς ἐλέγετο* utrum ad sola *ἐπὶ ἰδίοις κέρδεσι* pertineat et *προσέθηκε ἑαυτὸν* — — vere factum esse concedatur, an ad totam sententiam ita, ut Thuc. nihil pro certo affirmet. — Quæritur jam, num prorsus eadem signif. in vulg. or. obl. et in sententia hoc modo constructa inhæreat. Mihi distinctio quædam, quamvis exigua, videtur inesse, et ita quidem, ut *λέγει ὡς*

(ὅτι) ἐποίησε vel ποιῆσαι quodam modo minus certum sit quam ἐποίησε ὡς λέγει; i. e.: prioris auctoritatem scriptor plane ad alium quendam transfert, posterius pæne ipse enarrat, præcauta tamen, si forte erret, verbis ὡς λέγει aliorum vituperatione. Videar forsitan hic mihi ipse repugnare: nam supra (p. 7) dixi, formam λέγει ὡς (ὅτι) ἐστι (εἴη) eo ipso exstitisse cogitandum esse, quod scriptor pæne ipse de eo, qui λέγει, narret: ἐστί —, at certe (ὥς) λέγει; sed in hoc ipso affinitas utriusque formæ eminet ita, ut ἐποίησεν, (ὡς) λέγει, si non tempore, id quod tamen credibile est, at certe notione formæ λέγει ὡς ἐποίησε *præcedat;* atque hoc ipso usu *or. obl.* magis etiam quam altera forma scriptor crimine errati levatur[1]). Vix est opus animadvertere, me ipsum non magis quam alium quemquam credere, scriptorem vel quicunque lingua utatur, quoque tempore hanc distinctionem meditatum esse; hic autem mihi propositum fuit ipsam *originem* hujusmodi locutionum eruere conari. — Hæ interpositæ sententiæ etiam aliter atque particulà ὡς induci possunt, eadem tamen notione: V, 9, 6 ἐξ ὧν ἐμοὶ φαίνονται, — ἔχουσι. VI, 17, 6 ἐξ ὧν ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι. Alia alibi.

Nonnumquam autem hoc modo verbum sentiendi aut dicendi *sine* ὡς aut simili voce enuntiato, or. r. expresso, additur (*ante* id, aut *post* id, aut *interpositum* [2]). Ita I, 3, 2 **δοκεῖ δέ μοι, οὐδὲ τοὔνομα τοῦτο (ἡ Ἑλλὰς) ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἕλληνος — οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν — ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι, Ἕλληνος δὲ καὶ τῶν παίδων — ἰσχυσάντων καὶ ἐπαγομένων αὐτοῖς —, καὶ ἑκάστους — καλεῖσθαι Ἕλληνας, οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι.** Multiplicem habere structuram hunc locum omnes viderunt; rationem autem explicandi a nullo eorum, quorum opera inspexi, propositam inveni; non quod dicam, explicationem, quam mox prolaturus sum, necessario veritati convenire, sed quia mihi persuasum est, multa, quæ spe-

---

[1]) Locos Thucydidios hujus generis Wisén. enumerat p. 9 sq. Commemorat etiam locos, ubi in talibus sententiis interpositis constructio personalis usurpatur, ut III, 94, 5 ὠμοφάγοι εἰσὶν ὡς λέγονται. — Anacolutha ejusmodi, qualia apud Herodotum occurrunt, ubi ex tali enuntiato interjecto sequens acc. c. inf. pendet, apud Thucydidem non inveni: exempla Herod. affert Cavallinus p. 63 sqq.; præter alia V, 10 ὡς Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέραν τοῦ Ἴστρου καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν.

[2]) Cf. Kr. § 55, 4, 8.

ciem anacoluthi habeant, ex consilio quodam ipsius scriptoris erui posse. Si significationes eorum membrorum, quæ *δοκεῖ μοι* sequuntur, respicimus, nonne diversi in iis gradus fidei cerni possunt? »Initio Græciæ civitates non commune habuisse nomen Helladis (*οὔ πω εἶχεν*), et quum tandem exstitisset, post longum demum tempus accepisse (*οὐ πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο*)», hæc duo Thuc., ex carminibus Homeri concludens, pæne *pro certo* affirmat; idcirco *indic.*; caute tamen, si forte errat, quod ipse primus hoc in medium profert ante illud *οὐ εἶχεν* (et *οὐ — ἠδύνατο*) verbum *δοκεῖ μοι* ponit. Cetera autem, [1) *πρὸ Ἕλληνος οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη*, 2) *κατὰ ἔθνη δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχ.*, 3) *καθ' ἑκάστους καλεῖσθαι Ἕλληνας*] non æque certe contendere audet, sed ex sua ipsius conclusione (nullis locis Homericis sed tantum veri similitudinis argumentis nisus) profecta esse profitetur; ideo ea plane ex sua opinione pendentia reddit (inf.). — Ut h. l. *δοκεῖ μοι*, ita VII, 87, 5 legitur *δοκεῖν δ' ἔμοιγε*. IV, 64, 3 *οἳ πολεμήσομέν τε, οἶμαι*. Alibi. — Multæ sunt locutiones, ut in aliis linguis, sic in græca, quæ, etsi forma prorsus ad or. r. pertinent, notione tamen veram or. obl. significent. Sic *κατὰ τὸ εἰκὸς τοῦτο ποιήσει* = *οἴομαι αὐτὸν — ποιήσειν*. VI, 90, 3 *ἄλλους τῶν ἐκεῖ ὁμολογουμένως νῦν βαρβάρων μαχιμωτάτους* [or. r. (*περὶ ὧν ὁμολογεῖται·*) »*μαχιμώτατοί εἰσιν*»]. III, 111, 1 *πρόφασιν ἐπὶ λαχανισμὸν καὶ φρυγάνων ξυλλογὴν ἐξελθόντες* (pro *ἐξελθ. λέγοντες·* »*ἐπὶ λαχ.* — —»). VI, 64, 2 *τῇ δοκήσει οὐχ ἧσσον ἐπιτήδειον* (pro *ἐνόμιζον·* »*ἐπιτήδειός ἐστι*»). VI, 69, 3 *περὶ τῆς αὐτίκα ἀνελπίστου σωτηρίας, ἣν μὴ κρατῶσι* (pro *περὶ τῆς σωτηρίας ἣν ἐνόμιζον οὐκ ἔσεσθαι, ἣν μὴ κρ.*). II, 65, 9 *ἐγίγνετο λόγῳ μὲν δημοκρατία* (pro *ἐλέγετο·* »*δημοκ. ἐστί*»). —

Aliæ formæ: I, 131, 2 *καθίστησιν ἑαυτοῦ ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτὸν ἐλέγχειν* (or. r.: »*κρίνεσθε εἴ τινες βούλεσθε*»). III, 11, 2 *ὁ γὰρ παραβαίνειν τε βουλόμενος τῷ μὴ προέχων ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται* (pro *νομίζων·* »*οὐκ ἂν προέχων ἐπέλθοιμι*»). IV, 125, 3 *ἐκδρόμους δὲ εἴ πῃ προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους*, ad quod Schol. »*ἤγουν ἔταξε τοὺς νεωτ. ἐκτρέχειν καὶ ἐπιέναι —, εἰ ἐπιχειροῖεν* —». Similia sparsim.